

Dijagnostički kriteriji za temporomandibularne poremećaje: Instrumenti procjene

---

Other document types / Ostale vrste dokumenata

Publication year / Godina izdavanja: **2021**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:127:923273>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-26**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb School of Dental Medicine
Repository](#)

Diagnostic Criteria for Temporomandibular Disorders: Assessment Instruments (Croatian)

International Network for Orofacial Pain and Related Disorders Methodology
A Consortium Focused On Clinical Translation Research

Editor: Richard Ohrbach

Version: 20Jan2014

www.rdc-tmdinternational.org

Dijagnostički kriteriji za temporomandibularne poremećaje Instrumenti procjene

Croatian translation by

Professor Stjepan Spalj, DMD, MSc, PhD

Visnja Katic, DMD, PhD

Professor Iva Alajbeg DMD, MSc, PhD

Professor Asja Celebic, DMD, MSc, PhD

Collaborators

Professor Vlatka Lajnert, DMD, MSc, PhD

Professor Daniela Kovacevic Pavicic, DMD, MSc, PhD

Mia Uhac, DMD

University of Rijeka

J. J. Strossmayer University of Osijek

University of Zagreb

Accepted 23/03/2021 by the Consortium

Translation available at www.RDC-TMDinternational.org

Sadržaj

Pregled	3
Vodilje za ispis	4
Sadržaj (naveden na engleskom jeziku za referencu)	4
Kako citirati ovaj dokument	5
Procjene osi I	8
TMP probir boli	9
Upitnik o simptomima	11
Demografski podaci	14
Klinički pregled: Razgovor vezan uz bol i upute ispitivača	16
Obrazac za klinički pregled	35
Dijagnoze	38
Stabla odlučivanja o dijagnozi	39
Tablica dijagnostičkih kriterija	43
Procjene osi II	48
Crtež boli	50
Ljestvica stupnjevanja kronične boli, verzija 2.0	52
Ljestvica ograničenja funkcija čeljusti – 8	54
Ljestvica ograničenja funkcije čeljusti – 20	56
Upitnik o zdravlju pacijenta – 4	58
Upitnik o zdravlju pacijenta - 9	60
Opći tjeskobni poremećaj - 7	62
Upitnik o zdravlju pacijenta – 15: tjelesni simptomi	64
Popis oralnih navika	66

Pregled

Ovaj dokument sadrži sve instrumente i kriterije za dijagnosticiranje temporomadibularnih poremećaja (Dijagnostički kriteriji za temporomandibularne poremećaje, DK/TMP). Potpuni paket koji se može preuzeti sadrži tri dokumenta:

- Ohrbach R (editor). Diagnostic Criteria for Temporomandibular Disorders: Assessment Instruments. 2016. (ovaj dokument)
- Ohrbach R, Knibbe W. Diagnostic Criteria for Temporomandibular Disorders (DC/TMD): Scoring Manual for Self-Report Instruments. 2016.
- Ohrbach R, Gonzalez YM, List T, Michelotti A, Schiffman E. Diagnostic Criteria for Temporomandibular Disorders (DC/TMD): Clinical Examination Protocol. 2014.

Svi ti dokumenti dostupni su na Internet stranici www.rdc-tmdinternational.org. Standardni izvor ovih dokumenata je na engleskom jeziku, a prijevodi su dostupni na brojnim jezicima. Preostala dva dokumenta su dostupna primarno u engleskom originalu te se profesionalni korisnici DK/TMP usmjeravaju na englesku verziju dokumenta za smjernice kako provesti pregled i preračunati instrumente temeljene na osobnim iskazima ispitanika.

Instrumenti za izravnu procjenu pacijenta kritički se oslanjaju na uporabu jezika, bilo u pisanom obliku koje pacijent samostalno ispunjava ili u usmenom obliku koje ispitivač koristi u razgovoru s pacijentom. Instrumenti u ovom dokumentu su prije svega oni koji se izravno povezuju s pacijentom, ali je njihova terminologija izravno vezana za postupke procjene pacijenta što uključuje obrazac za klinički pregled, stabla odlučivanja i dijagnostičke kriterije. Potonji alati su također uključeni u ovaj dokument; za prevedene verzije DK/TMP dostupni su na engleskom ili u prevedenom obliku.

Prijevod instrumenta DK/TMP načinjeni su prema standardima Međunarodne mreže za metodologiju orofacijalne boli i povezanih poremećaja (International Network for Orofacial Pain and Related Disorders Methodology, INFORM) koji se mogu vidjeti u: Ohrbach R, Bjorner J, Jezewski MA, John MT, Lobbezoo F. Guidelines for Establishing Cultural Equivalency of Instruments. 2013. te Ohrbach R. Translation and Adaptation of the DC/TMD Protocol. 2017. koji su dostupni na istoj Internet stranici čija je adresa prethodno navedena. Molimo pogledajte ove dokumente za posebne postupke i zahtjeve kojih se pridržavaju prevedeni instrumenti s obzirom na odgovarajuću semantičku i kulturnu valjanost u usporedbi s izvornim dokumentima. Imajte na umu da Konzorcij smatra da se protokol procjene i njegovi instrumenti kontinuirano razvijaju, da su prevedene verzije tih instrumenata još uvijek nezavršeni posao, a validacija proces koji traje kao i za izvorne instrumente. U konačnici, oblik ovog dokumenta također je podložan reviziji; ovo je verzija 2017_09_29.

Izjava o odricanju od odgovornosti: Davanje ovih dokumenata ne predstavlja potvrdu bilo kakve empirijske valjanosti. Ona se mora utvrditi odvojeno i svaka takva dokumentacija bit će dostupna na web stranici Konzorcija. Cjelovita dokumentacija postupka prevođenja za svaku od prevedenih verzija dostupna je na gore navedenoj adresi Internet stranici kao dnevnik prijevoda.

Sva pitanja u vezi s ovim dokumentom trebaju biti usmjerena prema uredniku za izvornu verziju, a za prevedene verzije prema prevoditelju.

Vodilje za ispis

Korisnici ovog dokumenta mogu željeti ispisati odabrane stranice koje sadrže obrasce koji ih zanimaju. U tablici ispod navedene su stranice povezane s obrascima. Namjena im je omogućiti korisniku da preslika brojeve stranica za dijelove koji ga zanimaju i zalijepi tu informaciju u polje „odaberi stranice“ dijaloškog okvira pisača.

Odjeljak	Stranice
Os I: TMP probir boli	10
Os I: Svi klinički obrasci	12, 13, 15, 36, 37
Os I: Razgovor vezan uz bol i upute ispitivača	17-34
Os I: Stabla odlučivanja o dijagnozi i tablice kriterija	40, 41, 43-46
Os II: Probir	50, 52, 54, 56, 60, 62
Os II: Sveobuhvatno	50, 52, 56, 60, 62, 64, 66

Sadržaj (naveden na engleskom jeziku za referencu)

Overview

Axis I Assessment

- TMD Pain Screener
- Symptom Questionnaire
- Demographics
- Examination: Pain-related Interview and Examiner Commands
- Examination Form: International (English)

Diagnosis

- Decision Tree (English)
- Diagnostic Criteria Table (English)

Axis II Assessment

- Pain Drawing
- Graded Chronic Pain (version 2)
- JFLS-8
- JFLS-20
- PHQ-4
- PHQ-9
- GAD-7
- PHQ-15
- Oral Behaviors Checklist

Kako citirati ovaj dokument

Primjeri u nastavku ilustriraju kako citirati ovaj dokument, prevedenu verziju DK/TMP-a, kao i pridružene dokumente koji se često navode u vezi s ovim, ovisno o uporabi. U donjim primjerima citata navodi se "Pristupljeno *<datum>*" da bi se naznačilo kada se citat koristio u dokumentu (kao što je rukopis).

Navođenje izvora na engleskom jeziku

Citirajte ovaj dokument na sljedeći način:

Ohrbach R, editor. Diagnostic Criteria for Temporomandibular Disorders: Assessment Instruments. Version 15May2016. www.rdc-tmdinternational.org Accessed on *<datum>*.

Na primjer:

Ohrbach R, editor. Diagnostic Criteria for Temporomandibular Disorders: Assessment Instruments. Version 15May2016. www.rdc-tmdinternational.org Accessed on July 1, 2016.

Citairanje prijevoda ovog dokumenta

Prevedena verzija ovog dokumenta, ako je naslov isto preveden, trebala bi se citirati kako slijedi:

Ohrbach R, editor. Diagnostic Criteria for Temporomandibular Disorders: Assessment Instruments. Version 15May2016. [Dijagnostički kriteriji za temporomandibularne poremećaje (DK/TMP) Instrumenti procjene: Croatian Version 23March2021] Spalj S, Katic V, Alajbeg I, Celebic A. Trans. www.rdc-tmdinternational.org Accessed on *<datum>*.

Pet je mogućih scenarija za korištenje tri dokumenta koji čine poptuni set, a svaki ima drugačija pravila citiranja.

1. Korištenje cijelog DK/TMP-a (os I i os II).

a. Ako se rabi samo engleska verzija za obje osi tada treba citirati oboje od navedenog:

i. Ohrbach R, Gonzalez Y, List T, Michelotti A, Schiffman E. Diagnostic Criteria for Temporomandibular Disorders (DC/TMD) Clinical Examination Protocol: Version 02June2013. www.rdc-tmdinternational.org Accessed on *<datum>*.

ii. Ohrbach R, editor. Diagnostic Criteria for Temporomandibular Disorders: Assessment Instruments. Version 15May2016. www.rdc-tmdinternational.org Accessed on *<datum>*.

b. Ako se koristi engleska verzija postupaka protokola za pregled, a prijevod protokola instrumenata procjene treba navesti sljedeće:

i. Ohrbach R, Gonzalez Y, List T, Michelotti A, Schiffman E. Diagnostic Criteria for Temporomandibular Disorders (DC/TMD) Clinical Examination Protocol: Version 02June2013. www.rdc-tmdinternational.org Accessed on *<datum>*.

ii. Ohrbach R, editor. Diagnostic Criteria for Temporomandibular Disorders: Assessment Instruments. Version 15May2016. [Dijagnostički kriteriji za temporomandibularne poremećaje (DK/TMP) Instrumenti procjene: Croatian Version 23March2021] Spalj S, Katic V, Alajbeg I, Celebic A. Trans. www.rdc-tmdinternational.org Accessed on *<datum>*.

c. Ako se rabi potpuno prevedena inačica protokola za pregled i prijevod instrumenata procjene tada se citira:

i. Ohrbach R, Gonzalez Y, List T, Michelotti A, Schiffman E. Diagnostic Criteria for Temporomandibular Disorders (DC/TMD) Clinical Examination Protocol: Version 02June2013 [Dijagnostički kriteriji za temporomandibularne poremećaje (DK/TMP) Instrumenti procjene: Croatian Version 23March2021] Spalj S, Katic V, Alajbeg I, Celebic A. Trans. www.rdc-tmdinternational.org Accessed on *<datum>*.

ii. Ohrbach R, editor. Diagnostic Criteria for Temporomandibular Disorders: Assessment Instruments. Version 15May2016. [Dijagnostički kriteriji za temporomandibularne poremećaje (DK/TMP) Instrumenti procjene: Croatian Version 23March2021] Spalj S, Katic V, Alajbeg I, Celebic A. Trans. www.rdc-tmdinternational.org Accessed on *<datum>*.

2. Korištenje samo DK/TMP osi I

a. Ako se koristi samo engleska inačica protokola za pregled navesti:

i. Ohrbach R, Gonzalez Y, List T, Michelotti A, Schiffman E. Diagnostic Criteria for Temporomandibular Disorders (DC/TMD) Clinical Examination Protocol: Version 02June2013. www.rdc-tmdinternational.org Accessed on *<datum>*.

b. Ako su prevedene samo verbalne upute ispitivača tada citirati oboje:

i. Ohrbach R, Gonzalez Y, List T, Michelotti A, Schiffman E. Diagnostic Criteria for Temporomandibular Disorders (DC/TMD) Clinical Examination Protocol: Version 02June2013. www.rdc-tmdinternational.org Accessed on *<datum>*.

ii. Ohrbach R, editor. Diagnostic Criteria for Temporomandibular Disorders: Assessment Instruments. Version 15May2016. [Dijagnostički kriteriji za temporomandibularne poremećaje (DK/TMP) Instrumenti procjene: Croatian Version 23March2021] Spalj S, Katic V, Alajbeg I, Celebic A. Trans. www.rdc-tmdinternational.org Accessed on *<datum>*.

c. Ako se koristi potpuna prevedena verzija protokola za pregled citirati treba:

i. Ohrbach R, Gonzalez Y, List T, Michelotti A, Schiffman E. Diagnostic Criteria for Temporomandibular Disorders (DC/TMD) Clinical Examination Protocol: Version 02June2013 [Dijagnostički kriteriji za temporomandibularne poremećaje (DK/TMP) Instrumenti procjene: Croatian Version 23March2021] Spalj S, Katic V, Alajbeg I, Celebic A. Trans. www.rdc-tmdinternational.org Accessed on *<datum>*.

3. Korištenje samo DK/TMP osi II

a. ako se koristi engleska verzija protokola osi II tada navesti:

i. Ohrbach R, editor. Diagnostic Criteria for Temporomandibular Disorders: Assessment Instruments. Version 15May2016. www.rdc-tmdinternational.org Accessed on *<datum>*.

b. Ako se koristi prevedeni instrumenti osi II citira se:

i. Ohrbach R, editor. Diagnostic Criteria for Temporomandibular Disorders: Assessment Instruments. Version 15May2016. [Dijagnostički kriteriji za temporomandibularne poremećaje (DK/TMP) Instrumenti procjene: Croatian Version 1April2020] Spalj S, Katic V, Alajbeg I, Celebic A. Trans. www.rdc-tmdinternational.org Accessed on *<datum>*.

4. Citiranje priručnika za bodovanje rezultata upitnika koje ispunjava pacijent. Ako se koristi samo engleska inačica ovog dokumenta, navedite sljedeće:

i. Ohrbach R, Knibbe W. Diagnostic Criteria for Temporomandibular Disorders: Scoring Manual for Self-Report Instruments. Version 29 May 2016. www.rdc-tmdinternational.org Accessed on <datum>.

5. Korištenje samo dijela DK/TMP osi II

a. Ako se koriste samo engleske verzije instrumenata, korisnik treba navesti originalni izvor instrumenta koji se koristi. Na primjer, ako se u nekoj prilici koriste samo TMP-probir boli i JFLS; tada korisnik citira Gonzalez i sur., 2011, te Ohrbach i sur., 2008.

b. Ako se koriste prevedene verzije instrumenata, tada se citiraju izvorni instrumenti kao i dokument s potpuno prevedenim instrumentima.

Zahvale

DK/TMP je rezultat rada brojnih pojedinaca i sponzora, a instrumenti ovog dokumenta su ishod tog opsežnog procesa. Ohrbach i Dworkin su objavili u časopisu Journal of Dental Research, 2016. godine puni popis svih suradnika u kreiranju DK/TMP-a što uključuje istraživanja, publikacije i radionice. Ovaj dokument, kao spremnik instrumenata na engleskom jeziku i u prijevodima, još je jedna suradnja. U tu svrhu urednik zahvaljuje Thomasu Listu (Malmö, Švedska) i Ambri Michelotti (Napulj, Italija) na pomoći u strukturiranju i oblikovanju dovršenog DK/TMP-a. Uz to, urednik izražava zahvalnost Wendy Knibbe (ACTA, Amsterdam, Nizozemska) i Birgitti Häggman-Henrikson (Sveučilište u Malmöu, Švedska) za njihovu pomoć u oblikovanju ovog dokumenta, koji je glavno javno lice instrumenata DK/ TMP. Zahvaljujem i Wendy Knibbe i Yoly Gonzalez (Sveučilište Buffalo, New York, SAD) na njihovoj komplementarnoj pomoći u poboljšanju engleske verzije instrumenata tijekom prvih prijevoda (na nizozemski i španjolski) korigirajući pogreške u dokumentima. Wendy i Yoly omogućile su nam bolje instrumente.

Procjene osi I

standardno korištenje		instrument	izvor
probit	potpuno		
✓		TMP probir boli	Gonzalez YM, Schiffman E, Gordon G, Seago B, Truelove EL, Slade G, Ohrbach R. Development of a brief and effective temporomandibular disorder pain screening questionnaire: reliability and validity. JADA. 142;2011:1183-91. Verzija: 11.8.2013.
	✓	DK/TMP Upitnik o simptomima	Impact Study Research Group Verzija: 12.5.2013.
	✓	DK/TMP Demografski podaci	Impact Study Research Group Verzija: 12.5.2013.
	✓	Klinički pregled: Razgovor vezan uz bol i upute ispitivača	Ohrbach R, Gonzalez Y, List T, Michelotti A, Schiffman E. Diagnostic Criteria for Temporomandibular Disorders (DC/TMD) Clinical Examination Protocol. Verzija: May 12.5.2013. Popis dijagnoza dodan 30.11.2014.
	✓	Obrazac za klinički pregled	Ohrbach R, Gonzalez Y, List T, Michelotti A, Schiffman E. Diagnostic Criteria for Temporomandibular Disorders (DC/TMD) Clinical Examination Protocol. Verzija: May 12.5.2013. Popis dijagnoza dodan 30.11.2014.

TMP probir boli
TMD Pain Screener

TMP-PROBIR BOLI

1. U posljednjih 30 dana, koliko dugo je trajala bilo kakva bol u području čeljusti ili sljepoočnica na jednoj ili obje strane?

- a.– Bez boli
- b.– Bol dolazi i prolazi
- c.– Bol je stalno prisutna

2. Jeste li imali bolnu ili zakočenu čeljust kada bi se probudili u posljednjih 30 dana?

- a. - Ne
- b. - Da

3. Jesu li sljedeće aktivnosti promijenile bilo koju bolnost (bol se pogoršala ili poboljšala) u čeljusti ili sljepoočnici na jednoj ili obje strane u posljednjih 30 dana?

A.– Žvakanje tvrde ili žilave hrane

- a. - Ne
- b. - Da

B.– Otvaranje usta ili pomicanje čeljusti naprijed ili u stranu

- a - Ne
- b - Da

C. - Navike poput držanja zubi spojenima, stiskanja, škripanja zubima ili žvakanja žvakaće gume

- a. - Ne
- b - Da

D.– Druge aktivnosti kao što su pričanje, ljubljenje ili zijevanje

- a. - Ne
- b. – Da

Upitnik o simptomima

DK- Upitnik o simptomima

BOL

1. Jeste li ikada imali bolove u čeljusti, sljepoočnici, u uhu ili ispred uha na jednoj ili obje strane lica?

ne	da
☐	☐

Ako ste odgovorili NE, preskočite na pitanje 5

2. Prije koliko godina ili mjeseci su Vam počeli bolovi u čeljusti, sljepoočnici, u uhu ili ispred uha? _____ godina _____ mjeseci

3. U posljednjih 30 dana, što od navedenog najbolje opisuje bol u Vašoj čeljusti, sljepoočnici, u uhu ili ispred uha na jednoj ili obje strane? Izaberite JEDAN odgovor.
☐	bez bola
☐	bol dođe i prođe
☐	bol uvijek prisutna
- Ako ste odgovorili BEZ BOLA na pitanje 3, preskočite na pitanje 5**

4. Je li koja od sljedećih aktivnosti promijenila bilo koju bolnost (bol se pogoršala ili poboljšala) u čeljusti, sljepoočnici, u uhu, ispred uha na jednoj ili obje strane u posljednjih 30 dana?

	ne	da
A. Žvakanje tvrde ili žilave hrane	☐	☐
B. Otvaranje usta ili pomicanje čeljusti naprijed ili u stranu	☐	☐
C. Navike poput držanja zubi spojenima, stiskanja/škripanja zubima ili žvakanja žvakaće gume	☐	☐
D. Druge aktivnosti kao što su pričanje, ljubljenje ili zijevanje	☐	☐

GLAVOBOLJA

5. U posljednjih 30 dana jeste li imali glavobolje koje su uključivale i područja sljepoočnica?

ne	da
☐	☐

Ako ste odgovorili NE na pitanje 5, preskočite na pitanje 8

6. Prije koliko godina ili mjeseci su Vam prvi put počele glavobolje u području sljepoočnica? _____ godina _____ mjeseci

7. U posljednjih 30 dana, je li neka od sljedećih aktivnosti promijenila bilo koju glavobolju (pogoršala je ili poboljšala) u području sljepoočnice na jednoj ili obje strane?

	ne	da
A. Žvakanje tvrde ili žilave hrane	☐	☐
B. Otvaranje usta ili pomicanje čeljusti naprijed ili u stranu	☐	☐
C. Navike poput držanja zubi spojenima, stiskanja zubi/škripanja zubima ili žvakanja žvakaće gume	☐	☐
D. Druge aktivnosti čeljusti poput pričanja, ljubljenja ili zijevanja	☐	☐

ZVUKOVI U ZGLOBU

	ne	da	D	L	ne zna
8. U posljednjih 30 dana jeste li primijetili zvukove u zglobu kada ste pomicali čeljust ili kada ste je koristili?					

KOČENJE ČELJUSTI PRI OTVARANJU

9. Je li Vam se <u>ikada</u> prilikom otvaranja usta dogodilo da Vam se čeljust zakočila, zastala ili zapela, čak i na trenutak, tako da niste mogli U POTPUNOSTI otvoriti usta?					

Ako ste odgovorili NE na pitanje 9, preskočite na pitanje 11

10. Je li Vam ikad prilikom otvaranja usta čeljust zapela, zastala ili se zakočila tako jako da Vam je otvaranje usta bilo ograničeno i tako da Vas je to ometalo u jelu?					

11. U posljednjih 30 dana, je li Vam se čeljust toliko zakočila, zapela ili zastala tako da <u>niste mogli otvoriti</u> U POTPUNOSTI, čak i na trenutak, a onda otkočila da ste je mogli otvoriti U POTPUNOSTI?					

Ako ste odgovorili NE na pitanje 11, preskočite na pitanje 13

12. Je li Vam čeljust trenutno zakočena ili ograničenih kretnji tako da se <u>ne može otvoriti</u> DO KRAJA?					

KOČENJE ČELJUSTI PRI ZATVARANJU

13. U posljednjih 30 dana, ako bi jako otvorili usta, je li Vam čeljust zapela, zastala ili se zakočila čak i na trenutak tako da <u>niste mogli zatvoriti</u> usta iz tog položaja?					

Ako ste odgovorili NE na pitanje 13 onda ste završili s odgovorima na ovoj stranici.

14. U posljednjih 30 dana, ako bi Vam čeljust zapela, zastala ili se zakočila u položaju otvorenih usta, jeste li morali napraviti nešto da bi zatvorili usta, uključujući odmaranje, micanje čeljusti, guranje čeljusti ili neki manevar s čeljusti?					

Demografski podaci

Dijagnostički kriteriji za temporomandibularne
poremećaje

Demografski podaci

---

1. Koji je Vaš trenutni bračni status?

u braku

živim kao u braku

rastavljen/a

živim razdvojeno od
životnog partnera

udovac/ica

nikada se nisam ženio/
udavala

---

2. Koja je Vaša nacionalnost?

hrvatska

srpska

bošnjačka

albanska

slovenska

ostalo _____

---

3. Koji je najviši stupanj obrazovanja koji ste
završili?

osnovna škola

srednja škola

započeo studij, ali nisam diplomirao

završen fakultet VSS

magisterij, doktorat

---

4. Koji posao trenutno obavljate? _____

Ime i prezime

Datum rođenja

Datum ispunjavanja

Telefon

Klinički pregled: Razgovor vezan uz bol i upute ispitivača

5 Potpune Specifikacije za Ispitivanje DK/TMP

5.1 Pregled

Potpune Specifikacije su namijenjene znanstvenicima i kliničarima kako bi se postigla maksimalna pouzdanost tijekom kliničkih postupaka.

Verbalne upute, i s njima povezani postupci, za svaku su komponentu kliničkog pregleda navedeni u tablici, a radi lakšeg snalaženja. Čitatelja treba uputiti na Poglavlje 2 (Opće upute) i Poglavlje 3 (Opis DK/TMP Postupaka Pregleda) za detalje vezane uz ove postupke. Slike se, kao što je kasnije navedeno, nalaze u Poglavlju 7. Popis postupaka pregleda u ovom poglavlju odgovara popisu postupaka u Poglavlju 3 i DK/TMP Obrascu za pregled (Poglavlje 9). Poglavlje 6 sadrži Upitnik za bol prilikom ispitivanja, koji se u više navrata navodi u Protokolu. U poglavlju 8 navedene su samo potrebne verbalne upute (Vidi 5.1, Pojašnjenje), koje služe za dvije svrhe: kako bi se olakšalo učenje srži strukturiranog ispitivanja, a uz to, potrebne upute su jedini dio DK/TMP Protokola za kliničko Ispitivanje koji mora biti preveden u svrhu upotrebe specifikacija za ispitivanje na drugom jeziku.

5.2 Pojašnjenja za Poglavlje 5.3

1. "Verbalne upute" koje koristi ispitivač postoje u četiri oblika:
  - a. **Masno otisnuti tekst** odnosi se na verbalne upute koje ispitivač mora doslovno izreći.
  - b. Obično otisnuti tekst odnosi se na verbalne upute ili izjave za koje se ne očekuje stroga implementacija. Ispitivač bi trebao slijediti namjenu upute ili izjave te prenijeti tu namjenu pacijentu.
  - c. [Tekst u uglatim zagradama] označuje neobavezne upute.
    - I. "Postavite usta u ugodan položaj [s razmaknutim stražnjim zubima]" odnosi se na najčešći referentni položaj pacijenta koji je potreban prije gotovo svakog pregleda. Ova uputa se koristi ovisno o tome što pacijent radi. Ukoliko pacijent automatski vrati mandibulu u "ugodan položaj" nakon određenog postupka, nije nužno da ispitivač da verbalnu uputu. Ukoliko to nije slučaj, poželjno je da ispitivač kaže uputu. Neobavezne upute su navedene za svaki postupak u kojem je početni položaj neutralan položaj, kako bi se podsjetilo ispitivača.
    - II. Sve druge neobavezne upute odnose se na česte situacije te bi se trebale upotrebljavati po potrebi ovisno o odgovoru pacijenta tijekom ispitivanja.
  - d. <Tekst u izlomljenim zagradama> odnosi se na upute za ispitivača.
2. Tekst u kurzivu odnosi se na komentare i pojašnjenja verbalnih uputa; preklapanje između komentara i pojašnjenja u ovom te u Poglavlju 1 i 2 je namjerno.
3. TEKST PISAN VELIKIM SLOVIMA pod "Verbalne upute" i "Postupak ispitivača" odnosi se na uvjetne upute.
4. |Mogući odgovori| se nalaze između okomitih crta.

5.3 Specifikacije

POJAM	VERBALNA UPUTA	POSTUPAK ISPITIVAČA
E1. Ispitivač potvrđuje lokaciju boli i glavobolje		
<i>Identifikacija informacija</i>	<nema>	Ispitivač upisuje ime pacijenta, ime ispitivača i datum na obrazac za ispitivanje.
<i>Upute pacijentu</i>	<p>Prije nego započnem pregled, želim razjasniti nekoliko stvari s Vama.</p> <p>Pitat ću Vas o boli, a samo Vi znate boli li Vas.</p> <p>Kada Vas pitam o boli želim da mi odgovorite s da ili ne; ukoliko niste sigurni, dajte mi najbolji mogući odgovor.</p> <p>Ukoliko osjećate bol također ću Vas pitati je li ta bol poznata. Poznata bol se odnosi na bol koja je slična ili bol koju ste imali na istom djelu tijela u posljednjih 30 dana.</p> <p>Ukoliko osjećate bol u sljepoočnom području, pitat ću Vas je li ta bol slična ijednoj glavobolji koju ste imali u sljepoočnom području u posljednjih 30 dana.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Bol, kako je ovdje definirano, je apsolutna, ali prijevod na druge jezike zahtjeva da se obrati pozornost na kulturološke standarde. Namjera je da se odgovornost za procjenu boli postavi na pacijenta pa je jedini prihvatljivi odgovor "da" ili "ne". Definicija "poznate boli" može zahtijevati dodatno objašnjenje prilikom ispitivanja. Riječi koje se također mogu upotrijebiti su "slična" ili "čini se kao".
<i>Svrha pregleda: anatomski područja interesa</i>	<p>Za svrhu ovog pregleda zanima me bol koju možete imati u ovim područjima.....</p>	<ul style="list-style-type: none"> Ispitivač palpira bilateralno i istovremeno četiri područja ovim redoslijedom: temporalno, preaurikularno, maseterično te posteriorno/submandibularno područje. Ispitivač izgovara "ovdje" dok palpira gore navedena područja. Područja se <u>ne</u> nazivaju anatomskim imenima dok se palpiraju.
<i>Slika 1</i>	<p>.....te također u usnoj šupljini.</p>	
<i>E1a Lokacija boli: posljednjih 30 dana</i>	<p>U posljednjih 30 dana jeste li imali bolove u područjima [koje sam dirao/la]?</p> <p>UKOLIKO "DA": Možete li pokazati prstom na svako područje u kojem ste osjetili bol [u posljednjih 30 dana]?</p>	<p>UKOLIKO PACIJENT NE NAVODI BOL U ISPITIVANOM PODRUČJU:</p> <ul style="list-style-type: none"> Zabilježiti "Nema" za lijevu i desnu stranu u Q1a.
<i>Slike 2 & 3</i>	<p>Postoje li još neka područja u kojima ste osjećali bol [u posljednjih 30 dana]?</p> <p>UKOLIKO "DA" ISPITIVAČ POTVRĐUJE: Dopustite mi da dodirnem mjesto koje ste upravo pokazali radi potvrde</p>	<p>UKOLIKO PACIJENT NAVODI BOL U ISPITIVANOM PODRUČJU:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ispitivač ispituje sva područja. Ispitivač dodiruje sva uključena područja kako bi potvrdio lokaciju. Tijekom ispitivanja ispitivač izgovara "ovdje?" Zabilježiti lokaciju boli u Q1a.

POJAM	VERBALNA UPUTA	POSTUPAK ISPITIVAČA
<i>E1b Lokacija glavobolje u posljednjih 30 dana.</i>	<p>Jeste li imali bilo kakve glavobolje posljednjih 30 dana? AKO "DA":</p> <p>Možete li pokazati prstom svako područje u kojem ste osjetili glavobolje [u posljednjih 30 dana]?</p> <p>Postoje li još neka područja na kojima ste osjećali glavobolje [u posljednjih 30 dana]?</p> <p>AKO "DA", ISPITIVAČ POTVRĐUJE: Dopustite mi da dodirnem mjesto koje ste upravo pokazali radi potvrde</p>	<p>UKOLIKO PACIJENT NE NAVODI GLAVOBOLJU ILI GLAVOBOLJU U PODRUČJU NA KOJE MU JE ISPITIVAČ UKAZAO:</p> <ul style="list-style-type: none"> Zabilježiti "Nema" za lijevu i desnu stranu u Q1b. <p>UKOLIKO PACIJENT NAVODI GLAVOBOLJU:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ispitivač ispituje sva područja. Ispitivač palpira sva zahvaćena područja kako bi mu pacijent potvrdio točnu lokaciju boli. Pri tome ispitivač izgovara "ovdje?" Zabilježiti lokaciju boli u Q1b.

E2. Incizalni odnosi

<i>Odabratu maksilarne i mandibularne referentne zube</i>	<p>Lagano otvorite <i>kako bi se mogli vidjeti zubi</i>.</p> <p>Olovkom ću naznačiti linije na vašim zubima; pobrisat ću ih na kraju ispitivanja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Mandibularni i maksilarni zubi koji se odaberu za mjerenje moraju istovremeno biti vidljivi. Odaberite maksilarni desni centralni inciziv (US #8; FDI #11) ukoliko je incizalni brid horizontalan, zub je orijentiran vertikalno te zub nije rotiran. U suprotnom odaberite zub US #9, FDI #21. Vidi Poglavlje 3, E2 za daljnje upute. Unesite odabrani zub u obrazac za ispitivanje. Vodite računa o tome da će mezio-distalno središte maksilarnog referentnog zuba biti specifična maksilarna referentna točka za mjerenje opsega svih vertikalnih i protruzijskih kretnji. Odaberite mandibularni referentni zub nasuprot mezio-distalnog središta maksilarnog referentnog zuba. Položaj incizalnog brida mandibularnog referentnog zuba koji se nalazi nasuprot mezio-distalnog središta maksilarnog referentnog zuba predstavlja mandibularnu referentnu točku za mjerenje opsega svih vertikalnih kretnji. Vestibularna površina mandibularnog referentnog zuba koja se nalazi nasuprot mezio-distalnog središta maksilarnog referentnog zuba predstavlja mandibularnu referentnu točku za mjerenje opsega svih protruzijskih kretnji. Ukoliko postoji obrnuti pregriz ili otvoreni zagriz, u obrascu za ispitivanje biti će potrebno označiti "negativno" polje.
---	---	--

POJAM	VERBALNA UPUTA	POSTUPAK ISPITIVAČA
<p><i>Referentna linija – vertikalni prijeklop</i></p> <p><i>Slika 4</i></p>	<p>Spojite stražnje zube do kraja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Olovkom naznačite horizontalnu referentnu liniju na mjestu gdje središnji dio incizalnog brida maksilarnog referentnog zuba preklapa referentni mandibularni inciziv. • Ukoliko postoji obrnuti pregriz horizontalnu referentnu liniju potrebno je ucrtati na referentnom maksilarnom zubu na mjestu gdje ga preklapa referentni mandibularni inciziv.
<p><i>Referentna linija – mandibularna referentna središnja linija</i></p> <p><i>Slike 5 & 6</i></p>	<p>[Spojite stražnje zube do kraja.]</p> <p><Ukoliko je potrebno zatražite pacijenta da lagano otvori kako bi se bolje vidjele potrebne mandibularne strukture.></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Procijenite odnos maksilarne i mandibularne središnje dentalne linije; ukoliko postoji nepodudaranje između maksilarne i mandibularne linije < 1mm, zabilježite '0' mm • Ukoliko je nepodudaranje središnjih linija ≥ 1 mm, odaberite nešto od sljedećeg: • <u>Metoda 1</u>: izmjerite udaljenost bilo koje razlike (≥ 1mm) u frontalnoj ravnini između maksilarne i mandibularne središnje linije te zabilježite smjer pomaka mandibularne središnje linije u odnosu na maksilarnu. Mandibularna središnja linija postaje referentna linija za mjerenje lateralnih mandibularnih kretnji. • <u>Metoda 2</u>: Nacrtajte vertikalnu liniju na vestibularnoj površini maksilarnog središnjeg inciziva te produžite liniju do odgovarajućeg mandibularnog inciziva. Vertikalne linije na dva inciziva tada označavaju referentne središnje linije. • <u>Metoda 3</u>: Olovkom naznačite vertikalnu liniju na mandibularnom incizivu u produžetku središnje maksilarne linije. Ta vertikalna linija označava mandibularnu referentnu središnju liniju. • Ukoliko postoji obrnuti pregriz ranije navedene upute za maksilarnu i mandibularnu referentnu liniju su obrnute. • Ukoliko koristite Metodu 1, zabilježite mjerenje i smjer. • Ukoliko koristite Metode 2 ili 3, zabilježite vrijednost '0'.

POJAM	VERBALNA UPUTA	POSTUPAK ISPITIVAČA
<p><i>Horizontalni incizalni pregriz</i></p> <p><i>Slika 7</i></p>	<p>[Spojite stražnje zube do kraja.]</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Provjerite jesu li zubi u položaju maksimalne interkuspidacije. • Izmjerite udaljenost između mezio-distalnog središta vestibularne površine maksilarnog središnjeg inciziva do vestibularne plohe odgovarajućeg mandibularnog inciziva u horizontalnoj ravnini. • Ukoliko postoji obrnuti pregriz, naznačite "negativan" • Zabilježite izmjereni iznos .
<p><i>Vertikalni incizalni prijeklop</i></p> <p><i>Slika 8</i></p>	<p><Zatražite pacijenta da otvori usta dovoljno za mjerenje incizalnog prijeklopa ></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Izmjerite udaljenost u kojoj referentni maksilarni zub preklapa mandibularni zub. • Ukoliko je prisutan prednji otvoreni zagriz, izmjerite udaljenost između incizalnih bridova maksilarnih i mandibularnih inciziva i označite 'negativan'. • Ukoliko postoji obrnuti pregriz mjeri se udaljenost u kojoj referentni mandibularni zub preklapa maksilarni zub. • Zabilježite izmjereni iznos .
<p>E3. Obrazac otvaranja (DODATNO)</p>		
<p><i>Obrazac otvaranja</i></p> <p><i>Slike 9 & 10</i></p>	<p>Spojite stražnje zube do kraja.</p> <p>Otvorite što sporije moguće, najviše što možete, iako boli, nakon toga zatvorite i spojite stražnje zube do kraja.</p> <p>Ponovite još dva puta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Obratite pozornost je li otvaranje: ravno (devijacija nije vidljiva: $\leq 2\text{mm}$ desno ili lijevo u odnosu na središnju liniju), ispravljeno (npr. S- i C-oblik devijacije, $\geq 2\text{mm}$) ili neispravljeno (npr. lateralna devijacija, $\geq 2\text{mm}$) • Za neispravljenu devijaciju, obratite pozornost prilikom maksimalnog otvaranja je li devijacija na desnu ili na lijevu stranu. • Može se odabrati više od jedne opcije; to omogućava bilježenje bilo koje vrste pokreta u slučaju da pokret nije jednak tijekom ponavljanja. • Ponovite još dva puta.
<p>E4. Pokreti otvaranja i zatvaranja</p> <p>4A. BEZBOLNO OTVARANJE</p>		
<p><i>Položaj ravnala (milimetarske mjerke) za mjerenje vertikalnih pokreta</i></p>	<p><nema></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Postavite oznaku '0' ravnala (vidi Poglavlje 1) na incizalni brid mandibularnog referentnog zuba.
<p><i>E4A</i></p> <p><i>Bezbolno otvaranje</i></p> <p><i>Slika 11</i></p>	<p>Otvorite usta najviše što možete bez osjećanja boli ili bez povećanja boli koju možda osjećate u ovom trenutku.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Izmjerite interincizalnu udaljenost između maksilarnog i mandibularnog referentnog zuba. • Zabilježite izmjereni iznos.

POJAM	VERBALNA UPUTA	POSTUPAK ISPITIVAČA
4B. MAKSIMALNO NEASISTIRANO OTVARANJE		
Početni položaj	<nema>	<ul style="list-style-type: none"> Maksimalnom neasistirano otvaranju može se pristupiti odmah nakon mjerenja bezbolnog otvaranja, bez da pacijent predhodno zatvori usta.
E4B Maksimalno neasistirano otvaranje Slika 12	Otvorite usta najviše što možete, čak iako Vas boli.	<ul style="list-style-type: none"> Postavite ravnalo kao pod 4A. Izmjerite interincizalnu udaljenost između maksilarnog i mandibularnog referentnog zuba. Zabilježite izmjereni iznos .
E4B Bol post-MNO Slika 13	Jeste li osjetili bol prilikom ovog pokreta? Vidi UPITNIK ZA BOL 6.2.1: Bol prouzročena manevrom 6.2.4: Poznata bol	<ul style="list-style-type: none"> Potvrdite podatak o anatomskim strukturama koje je pacijent identificirao kao mjesto boli. Zabilježite ovu informaciju.
4C. MAKSIMALNO ASISTIRANO OTVARANJE		
Upute	Pokušat ću prstima još više otvoriti Vaša usta. Ukoliko želite da stanem, podignite ruku i odmah ću stati.	<nema>
E4C Maksimalno asistirano otvaranje Slika 14	Postaviti ću ravnalo . [pauza] Otvorite najviše što možete, čak iako Vas boli, onako kako ste to učinili ranije. [pauza] Osjetit ćete moje prste. Pokušajte opustiti čeljust kako bih Vam mogao/la pomoći da otvorite jače, ako je moguće. [pauza]	<ul style="list-style-type: none"> Postavite ravnalo kao pod 4A. Provjerite je li pacijent usta otvorio jednako kao pri maksimalnom ne asistirano otvaranju. Ako nije, zamolite pacijenta da otvori jače. Postavite palac na pacijentove maksilarne, a kažiprst na mandibularne centralne incizive. Prstima pružite potporu mandibuli prije nego kažete "Molim Vas, opustite se..." Koristeći umjerenu silu, otvarajte usta dok (1) ne osjetite otpor tkiva ili (2) pacijent ne podigne ruku. Potrebno je voditi se kliničkom procjenom kako ne bi došlo do prekomjernog istezanja. Izmjerite interincizalnu udaljenost između maksilarnog i mandibularnog referentnog zuba. Zabilježite izmjereni iznos.
E4C Bol post-MAO Slike 15 & 16	Jeste li osjetili bol kada sam pokušao/la otvoriti Vaša usta prstima? Vidi UPITNIK ZA BOL 6.2.1: Bol prouzročena manevrom 6.2.4: Poznata bol	<ul style="list-style-type: none"> Potvrdite podatak o anatomskim strukturama koje je pacijent identificirao kao mjesto boli. Zabilježite ovu informaciju.

POJAM	VERBALNA UPUTA	POSTUPAK ISPITIVAČA
4C. PREKINUTO MAKSIMALNO ASISTIRANO OTVARANJE		
<i>E4D</i> <i>Otvaranje prekinuto</i>	<nema>	<ul style="list-style-type: none"> Zabilježite je li pacijent podigao ruku kako bi se prekinulo otvaranje.
E5. Lateralne i protruzijske kretnje		
5A. DESNA LATEROTRUZIJSKA KRETNJA		
<i>E5A</i> <i>Desna laterotruzijska kretnja</i> <i>Slika 17</i> <i>Također: Slika 21</i>	<p>Lagano otvorite te pomaknite vašu čeljust, najviše što možete u desno, čak iako boli.</p> <p>Zadržite čeljust u tom položaju sve dok ne izmjerim iznos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Ukoliko pacijentu nije jasno u kojem smjeru bi trebao pomaknuti čeljust recite: "Pomaknite čeljust prema ovoj ruci" te dodirnite pacijentovu čeljust ili rame na strani željenog pokreta. Namjestite ravnalo tako da vrijednost '0' bude poravnata s referentnom maksilarnom ili mandibularnom središnjom linijom, ovisno o vrsti mjerila. Izmjerite udaljenost od maksilarne do mandibularne referentne središnje linije. Ukoliko mjerilo zaklanja referentne linije, pomaknite ga po potrebi gore ili donje kako bi se mogli iščitati brojevi. Zabilježite izmjereni iznos.
<i>Povratak čeljusti</i>	[Vratite čeljust u ugodan položaj.]	<nema>
<i>E5A</i> <i>Post laterotruzijska bol</i> <i>Slika 18</i>	<p>Jeste li osjetili bol prilikom ovog pokreta?</p> <p>Vidi UPITNIK ZA BOL 6.2.1: Bol prouzročena manevrom 6.2.4: Poznata bol</p>	<ul style="list-style-type: none"> Potvrdite podatak o anatomskim strukturama koje je pacijent identificirao kao mjesto boli. Zabilježite ovu informaciju.
5B. LIJEVA LATEROTRUZIJSKA KRETNJA		
<i>E5b</i> <i>Lijeva laterotruzijska kretnja</i> <i>Slika 19</i> <i>Također: Slika 21</i>	<p>Lagano otvorite te pomaknite vašu čeljust, najviše što možete u lijevo, čak iako boli.</p> <p>Zadržite čeljust u tom položaju sve dok ne izmjerim iznos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Ukoliko pacijentu nije jasno u kojem smjeru bi trebao pomaknuti čeljust recite: "Pomaknite čeljust prema ovoj ruci" te dodirnite pacijentovu čeljust ili rame na strani željenog pokreta. Namjestite ravnalo kao kod 5A. Izmjerite udaljenost od maksilarne do mandibularne referentne središnje linije. Ukoliko mjerilo zaklanja referentne linije, pomaknite ga po potrebi gore ili donje kako bi se mogli iščitati brojevi. Zabilježite izmjereni iznos.

POJAM	VERBALNA UPUTA	POSTUPAK ISPITIVAČA
<i>Povratak čeljusti</i>	[Vratite čeljust u ugodan položaj.]	<nema>
<i>E5B</i> <i>Post laterotruzijska bol</i> <i>Slika 18</i>	Jeste li osjetili bol prilikom ovog pokreta? Vidi UPITNIK ZA BOL 6.2.1: Bol prouzročena manevrom 6.2.4: Poznata bol	<ul style="list-style-type: none"> • Potvrdite podatak o anatomskim strukturama koje je pacijent identificirao kao mjesto boli. • Zabilježite ovu informaciju.
5C. PROTRUZIJA		
<i>E5C</i> <i>Protruzijska kretanja</i> <i>Slika 20</i>	Lagano otvorite i pomaknite [kliznite] vašu čeljust prema naprijed [ispred Vas], najviše što možete, čak iako boli. Zadržite čeljust u tom položaju sve dok ne zabilježim vrijednost.	<ul style="list-style-type: none"> • Postavite ravnalo tako da vrijednost '0' bude poravnata sa središtem maksilarnog referentnog zuba. Ravnalo mora biti usmjereno prema naprijed tako da incizalni brid odgovarajućeg mandibularnog inciziva dodiruje mm oznake na mjerilu. • Izmjerite udaljenost od vestibularne površine maksilarnog referentnog zuba do mandibularnog referentnog zuba. • Zabilježite izmjereni iznos.
<i>Povratak čeljusti</i>	[Vratite čeljust u ugodan položaj.]	<nema>
<i>E5C</i> <i>Post protruzijska bol</i> <i>Slika 18</i>	Jeste li osjetili bol prilikom ovog pokreta? Vidi UPITNIK ZA BOL 6.2.1: Bol prouzročena manevrom 6.2.4: Poznata bol	<ul style="list-style-type: none"> • Potvrdite podatak o anatomskim strukturama koje je pacijent identificirao kao mjesto boli. • Zabilježite ovu informaciju.
E6. Zvukovi TMZ-a prilikom otvaranja i zatvaranja		
<i>Opće upute za ispitivača</i>	<nema>	<ul style="list-style-type: none"> • Pacijenti koriste različite izraze za pojedinačan zvuk zgloba (npr. "škljocaj", "pucanje", "pucketanje"); svi se ovi izrazi prilikom pregleda označavaju kao "škljocaj" te se u obrascu za ispitivanje mora naznačiti postojanje "škljocaja". • Pacijenti koriste različite izraze za višestruke zvukove zgloba (npr. "škripanje", "drobljenje", "krepitacije"); svi se ovi izrazi prilikom pregleda označavaju kao "krepitacija" te se u obrascu za ispitivanje mora naznačiti postojanje "krepitacija".

POJAM	VERBALNA UPUTA	POSTUPAK ISPITIVAČA
<p><i>Položaj ruku prilikom palpacija zvučova TMZ-a</i></p> <p><i>Slika 22</i></p>	<p><nema></p>	<ul style="list-style-type: none"> Ovisno o ispitivaču te o situaciji može se koristiti bilateralna ili unilateralna palpacija. Bilateralna palpacija: Postavite prst svake ruke na odgovarajući TMZ. Ova metoda zahtjeva da pacijent prati zvučove u oba zglobova istovremeno, što može biti otežavajuća okolnost. Unilateralna palpacija: Koristite isti postupak za palpaciju jednog zgloba kao što je opisano za bilateralnu palpaciju. Palpirajte prvo desni pa lijevi TMZ-u. Ponovite upute za svaki TMZ ukoliko se gledaju odvojeno.
<p><i>Upute vezane uz zvučove zgloba</i></p>	<p>Pregledat ću čeljusne zglobove i vidjeti proizvode li zvučove. Vi također obratite pažnju jer ću Vas na kraju pitati jeste li čuli ili osjetili bilo kakve zvučove.</p> <p>[Fokusrajte se na oba zglobova.]</p>	<ul style="list-style-type: none"> Ukoliko se radi bilateralna palpacija, palpirajte oba zglobova te uputite pacijenta da obratipozornost na oba zglobova. Ukoliko se radi unilateralna palpacija, palpirajte jedan zglob te uputite pacijenta da obratipozornost na njega.
<p><i>Potpuno zatvaranje mandibule</i></p>	<p>Spojite stražnje zube do kraja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Provjerite jesu li zubi u položaju maksimalne interkuspidacije kako bi se osiguralo da je TMZ u položaju definiranom potpunim zatvaranjem mandibule.
<p><i>Otkrivanje zvučova prilikom otvaranja i zatvaranja od strane ispitivača</i></p>	<p>Polako otvorite najviše što možete, čak iako Vas boli te onda polako zatvorite dok vam se zubi ponovno ne dodiruju.</p> <p>Ponovite još dva puta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Mandibula se treba postepeno otvarati i zatvarati, pri čemu bi otvaranje smjelo trajati oko dvije sekunde, a zatvaranje također oko dvije sekunde. Na kraju zatvaranja, potrebno je obratiti pozornost na zvučove zgloba i razlikovati ih od zvuka kontakta zubi. Zabilježite zvuč kao "škljocaj" ili "krepitaciju" ako je prisutan u barem jednom od tri pokreta. U jednom zglobova moguće je otkriti više različitih zvučova.
<p><i>Pitanja pacijentu vezana uz zvučove zgloba</i></p>	<p>Jeste li čuli ikakve zvučove u jednom od zglobova prilikom otvaranja i zatvaranja?</p> <p>AKO "DA": Koja vrsta zvučova?</p> <p><Pacijentu se mogu ponuditi neki izrazi poput škljocaj, pucanje, pucketanje, škripanje, drobljenje, krepitacije kako bi lakše definirao zvučove u zglobova.></p>	<ul style="list-style-type: none"> Ispitivač može po potrebi postaviti pitanja pacijentu kako bi potvrdio lokaciju zvučova (desno vs. lijevo ili oba zglobova). Ukoliko pacijent navede postojanje zvučova u zglobova, ali ih ne može klasificirati kao škljocaj ili krepitaciju, ispitivač može zatražiti od pacijenta da ponovi otvaranje i zatvaranja kako bi pacijent mogao preispitati o kojem se tipu zvuka radi.

POJAM	VERBALNA UPUTA	POSTUPAK ISPITIVAČA
<i>Pitanja vezana uz bol</i>	<p>UKOLIKO PACIJENT NAVODI ŠKLJOCAJ: Jeste li osjetili bol u trenutku škljocaja?</p> <p>Vidi UPITNIK ZA BOL 6.2.3: Bol vezana uz škljocaj 6.2.4: Poznata bol</p>	<ul style="list-style-type: none"> UKOLIKO ISPITIVAČ OTKRIJE ŠKLJOCAJ ZGLOBA, ALI PACIJENT NE ČUJE ZVUK U ZGLOBU, ZA PODATAK U UPITNIKU O OTKRIVANJU ZVUKOVA OD STRANE PACIJENTA BILJEŽI SE "NE".
E7. Zvukovi TMZ-a prilikom protruzijskih i lateralnih kretnji		
<i>Općenito</i> <i>Slika 23</i>	<p><nema></p>	<ul style="list-style-type: none"> Prsti se postavljaju u jednaki položaj kao što je opisano prilikom otkrivanja zvukova TMZ-a tijekom otvaranja i zatvaranja. Zvukovi tijekom ekscuzijskih kretnji procjenjuju se ili palpacijom oba zgloba istovremeno ili palpacijom samo jednog zgloba. Niže navedene upute odnose se na palpaciju jednog zgloba, no također je moguće provesti bilateralnu palpaciju i procjenu zvukova u zglobu Ponovite upute za svaki TMZ ukoliko se oni ispituju odvojeno.
<i>Zvukovi TMZ-a: lateralne i protruzijske kretnje</i>	<p>Spojite stražnje zube do kraja. Lagano otvorite te pomaknite donju čeljust prema naprijed, najviše što možete, čak iako Vas boli; pomaknite donju čeljust prema natrag i spojite stražnje zube do kraja.</p> <p>Ponovite još dva puta.</p> <p>Spojite stražnje zube. Lagano otvorite te pomaknite donju čeljust u lijevo, najviše što možete, čak iako Vas boli; pomaknite donju čeljust prema natrag i spojite stražnje zube do kraja.</p> <p>Ponovite još dva puta.</p> <p>Spojite stražnje zube. Lagano otvorite te pomaknite donju čeljust u desno, najviše što možete, čak iako Vas boli; pomaknite donju čeljust natrag i spojite stražnje zube do kraja.</p> <p>Ponovite još dva puta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Postavite prste na TMZ(-ove). Ukoliko pacijentu nije jasno u kojem smjeru bi trebao pomaknuti čeljust recite "Pomaknite čeljust prema ovoj ruci" te dodirnite pacijentovu čeljust ili rame na strani željenog pokreta. Dijagnoza pomaka diska s redukcijom podrazumijeva prisustvo škljocaja prilikom otvaranja i zatvaranja ili škljocaja prilikom otvaranja ili zatvaranja zajedno sa škljocajem prilikom protruzijske, desne ili lijeve laterotruzijske kretnje. Prisustvo obje vrste zvukova (škljocaj i kreptacije) u zglobu tijekom kretnje u bilo kojem smjeru može biti dovoljan nalaz da se ovaj test prekine, ovisno o tome koje informacije ispitivač želi dobiti (npr. pojavljuje li se zvuk prilikom nekog određenog pokreta) Zabilježite ovu informaciju.

POJAM	VERBALNA UPUTA	POSTUPAK ISPITIVAČA
<i>Pitanja pacijentu vezana uz zvukove zgloba</i>	<p>Jeste li čuli ikakve zvukove u ovom [desnom, lijevom] zglobu kada ste pomaknuli čeljust naprijed, desno ili lijevo? AKO "DA": Koja vrsta zvukova?</p> <p><Pacijentu se mogu ponuditi neki izrazi poput škljocaj, pucanje, pucketanje, škripanje, drobljenje, krepitacije kako bi lakše definirao zvukove u zglobu.></p>	<ul style="list-style-type: none"> Ispitivač dodiruje pacijentov desni TMZ prilikom postavljanja pitanja. Ispitivač može po potrebi postaviti pitanja pacijentu kako bi potvrdio lokaciju zvukova (desno vs. lijevo ili oba zgloba).
<i>Pitanja vezana uz bol</i>	<p>UKOLIKO PACIJENT NAVODI ŠKLJOCAJ: Jeste li osjetili bol u trenutku škljocaja?</p> <p>Vidi UPITNIK ZA BOL 6.2.3: Bol vezana uz škljocaj 6.2.4: Poznata bol</p>	<ul style="list-style-type: none"> Zabilježite ovu informaciju.
<i>Ponovite za lijevi zglob</i>	<nema>	<ul style="list-style-type: none"> Ponovite sve gore navedeno za lijevi zglob ukoliko se zglobovi pregledavaju odvojeno.
E8. Zakočenje zgloba		
<i>kočenje čeljusti pri čemu pacijent ne može potpuno otvoriti usta</i>	<p><Ukoliko prilikom ispitivanja primijetite da postoji kočenje čeljusti u smislu da pacijent ne može potpuno otvoriti usta postavite pitanje:></p> <p>„Ukoliko vam se zakoči čeljust uspijevate li ju samostalno otkočiti?“</p>	<ul style="list-style-type: none"> Nemogućnost daljnjeg otvaranja usta iz djelomično otvorenog položaja , čak i na trenutak, je pozitivan nalaz. Zabilježite je li pacijent uspio otvoriti usta odnosno je li mu ispitivač pomogao kao i ako to nije bilo moguće.
<i>zapinjanje ili kočenje čeljusti pri čemu pacijent nije u mogućnosti zatvoriti usta</i>	<p>< Ukoliko prilikom ispitivanja primijetite da u položaju otvorenih usta postoji zapinjanje ili kočenje čeljusti te da pacijent nije u mogućnosti zatvoriti usta postavite pitanje:></p> <p>„Ukoliko vam se zakoči čeljust uspijevate li ju samostalno otkočiti?“</p>	<ul style="list-style-type: none"> Nemogućnost zatvaranja usta iz položaja jako otvorenih usta, čak i na trenutak, je pozitivan nalaz. Zabilježite je li pacijent uspio zatvoriti usta odnosno je li mu ispitivač pomogao kao i ako to nije bilo moguće.

POJAM	VERBALNA UPUTA	POSTUPAK ISPITIVAČA
E9. Bol mišića i TMZ-a pri palpaciji		
<p><i>Općenito</i></p> <p><i>Slika 24</i></p>	<p><nema></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Odaberite metodu palpacije većih mišića: (a) cjelovitu, pri čemu se palpira svaki dio mišića ili (b) palpaciju samo određenog dijela mišića. • Odaberite vrijeme trajanja pritiska: (a) 2 sekunde pri čemu neće biti moguće postaviti dijagnozu prenesene boli, (b) 5 sekundi za bolje postavljanje dijagnoze prenesene boli i za bolju identifikaciju hiperalgezije.
<p><i>Upute</i></p>	<p>Sada ću prstima pritisnuti različite dijelove vaše glave, lica i čeljusti te ću Vas pitati o boli, poznatoj boli i poznatoj glavobolji.</p> <p>Također, pitat ću Vas ostaje li bol samo ispod mog prsta ili se ona širi negdje drugdje.</p> <p>Navodit ću Vas riječima "bol?", "poznata bol?", „poznata glavobolja?“ i "samo ispod mog prsta?".</p> <p>[Ukoliko ispitivač preferira, pitanje "širi li se negdje drugdje?" može se koristiti umjesto "samo ispod mog prsta?"]</p> <p>Pritisak prstima svaki će put trajati 5 sekundi.</p>	<p><nema></p>
<p><i>Kalibracija ispitivača</i></p> <p><i>Slika 25</i></p>	<p><nema></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ispitivač koristi "algometar za prst" i kalibrira prst na lijevoj i desnoj ruci na 1,0 kg
<p><i>M. temporalis i m. masseter</i></p> <p><i>Slike 24 & 26-30</i></p>	<p>[Pacijenta se može zatražiti da stisne zube kako bi se mogli identificirati rubovi mišića.]</p> <p>[Molim Vas, opustite čeljust.]</p> <p>Vidi UPITNIK ZA BOL</p> <p>6.2.2: Bol prouzročena palpacijom</p> <p>6.2.4: Poznata bol</p> <p>6.2.5: Prenesena bol</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Palpirajte m. temporalis i m. masseter, jednu pa drugu stranu. • Palpirajte cijeli mišić. Za potpuno pokrivanje područja mišića preporuka je koristiti tri vertikalne zone za m. temporalis i tri horizontalne zone za m. masseter. • Aplicirajte pritisak od 1 kg tijekom 5 sekundi. • Zabilježite nalaz.
<p><i>Kalibracija ispitivača</i></p> <p><i>Slika 33</i></p>	<p><nema></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ispitivač koristi "algometar za prst" i kalibrira prst na lijevoj i desnoj ruci na 0,5 kg; ukoliko ste nesigurni radije koristite veće a ne manje, sile.

POJAM	VERBALNA UPUTA	POSTUPAK ISPITIVAČA
<p><i>TMZ: lateralni pol</i></p> <p><i>Slike 31-33</i></p>	<p>Lagano otvorite usta te pomaknite donju čeljust prema naprijed, a onda ju pomaknite natrag u njen normalan položaj s blago razmaknutim zubima.</p> <p>Vidi UPITNIK ZA BOL 6.2.2: Bol prouzročena palpacijom 6.2.4: Poznata bol 6.2.5: Prenesena bol</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Prvo ispitajte desnu pa lijevu stranu. Pogledajte slike kao vodilju za lokaciju palpacije. • Postavite kažiprst ispred tragusa uha, na TMZ. • Aplicirajte pritisak od 0,5 kg tijekom 5 sekundi. • Zabilježite nalaz.
<p><i>Kalibracija ispitivača</i></p> <p><i>Slika 36</i></p>	<p><nema></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ispitivač koristi "algometar za prst" i kalibrira prst na lijevoj i desnoj ruci na 1,0 kg
<p><i>TMZ: lateralni pol</i></p> <p><i>Slike 34-36</i></p>	<p>Lagano otvorite te malo pomaknite donju čeljust prema naprijed, a onda ju zadržite u tom položaju.</p> <p>Vidi UPITNIK ZA BOL 6.2.2: Bol prouzročena palpacijom 6.2.4: Poznata bol 6.2.5: Prenesena bol</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Prvo ispitajte desnu pa lijevu stranu. Pogledajte slike kao vodilju za lokaciju palpacije. • Postavite kažiprst na stražnji dio lateralnog pola. • Mandibula je protrudirana dovoljno da bi se omogućio pristup dorzalnom djelu lateralnog pola, a zadržao pristup anteriornom djelu. • Zarotirajte prst oko lateralnog pola kondila. Prst bi trebao obuhvaćati ili biti u kontaktu s lateralnim djelom kondilarnog pola dok se glatko i cirkularno pomiče kroz 5 sekundi. • Zabilježite nalaz.

POJAM	VERBALNA UPUTA	POSTUPAK ISPITIVAČA
E10. Palpacija ostalih područja		
<i>Kalibracija ispitivača</i> <i>Slika 38</i>	<nema>	Ispitivač koristi "algometar za prst" i kalibrira prst na lijevoj i desnoj ruci na 0,5 kg
Opustite čeljust.		
<i>Stražnja mandibularna regija</i> <i>Slike 37, 39</i>	[Ispružite glavu.] Vidi UPITNIK ZA BOL 6.2.2: Bol prouzročena palpacijom 6.2.4: Poznata bol 6.2.5: Prenesena bol	Cilj je palpirati stražnji trbuh m. digastricus. To je područje između insercije m. sternocleidomastoideusa i stražnjeg ruba mandibule.
Opustite čeljust.		
<i>Submandibularna regija</i> <i>Slike 37, 39</i>	[Bradu postavite na prsa.] Vidi UPITNIK ZA BOL 6.2.2: Bol prouzročena palpacijom 6.2.4: Poznata bol 6.2.5: Prenesena bol	Cilj je palpirati m. pterygoideus medialis. To je područje koje se nalazi 2 cm anteriornije od angulusa mandibule i medijalno od mandibule.
Lagano otvorite i pomaknite čeljust u stranu.		
<i>Lateralna pterigoidna regija</i> <i>Slika 40</i>	Vidi UPITNIK ZA BOL 6.2.2: Bol prouzročena palpacijom 6.2.4: Poznata bol 6.2.5: Prenesena bol	Cilj je palpirati m. pterygoideus lateralis. Postavite prst na bukalnu stranu alveolarnog grebena iznad maksilarnih molara te pomaknite prst distalno, superiorno i medijalno te palpirajte.
Otvorite usta.		
<i>Tetiva m. temporalisa</i> <i>Slika 41</i>	Vidi UPITNIK ZA BOL 6.2.2: Bol prouzročena palpacijom 6.2.4: Poznata bol 6.2.5: Prenesena bol	Postavite prst na prednji rub processusa coronoideusa. Palpirajte njegov gornji rub.
E11. Komentari ispitivača		
<i>Komentari ispitivača</i>	<nema>	Zabilježite ukoliko ste prilikom ispitivanja primijetili bilo koju fizičku barijeru kao i postojanje nekih modificirajućih čimbenika.
KRAJ ISPITIVANJA DK/TMP		

6 Razgovor s pacijentom o boli vezanoj uz pregled

6.1 Pregled

Razgovor s pacijentom o boli vezanoj uz pregled strukturirani je format kojem je cilj izazvati i razjasniti status boli bilo kojim pozitivnim nalazima prilikom ispitivanja. Pri tome je potrebno da ispitivač ispituje pacijenta na neutralan način, a pacijent će dati opis bilo kakve boli koju je doživio prilikom pregleda.

6.2 Strukturirani upitnik za bol

TOČKA	PITANJE	KOMENTAR
6.2.1	Za bol prouzročena manevrom	
	Jeste li osjetili bol prilikom ovog pokreta?	<i>Cilj "prilikom ovog pokreta" je shvatiti je li manevar uzrokovao bol ili je prouzročio promjenu postojeće boli.</i>
	AKO DA za bol: Možete li pokazati prstom na svako područje gdje ste osjetili bol? Postoji li još neko područje u kojem ste osjetili bol prilikom ovog pokreta? Pokažite [svojim prstom] na ta područja. Idite na PITANJE O POZNATOJ BOLI.	<i>Uputite se na STRUKTURALNA LOKALIZACIJA BOLI, Poglavlje 2.</i>
6.2.2	Za bol prouzročena palpacijom	
	Jeste li osjetili bol [u području pritiska]?	
	AKO DA za bol: Idite na PITANJE O POZNATOJ BOLI.	
6.2.3	Za bol vezanu uz škljocaj	
	Je li škljocaj bio bolan?	<i>Uvjerite se da pacijent razlikuje bol koja se pojavljuje uz škljocaj u odnosu na bol koja je pojavljuje prilikom pokreta (npr. otvaranje, zatvaranje, ekskurzijski pokreti).</i>
	AKO DA za bol: Idite na PITANJE O POZNATOJ BOLI.	
6.2.4	Pitanje o poznatoj boli	
	Poznajete li ovu bol kao neku bolnost koju ste imali u ovom području u posljednjih 30 dana?	<i>KOMENTAR 1: Što se tiče definicije "poznate boli", ispitivač bi ju trebao pojasniti frazama kao što su "je li ova bol poznata, to jest, slična ili čini se kao bol koju ste imali u ovom području u posljednjih 30 dana?" Točna fraza koja objašnjava doživljaj boli nije uvijek izravna, kao što je objašnjeno u Poglavlju 2.9.</i>

TOČKA	PITANJE	KOMENTAR
		<p><i>KOMENTAR 2: U slučaju kad se intenzitet boli provocirane palpacijom razlikuje od uobičajene boli pitajte: "Je li ova bol (koju ste osjetili prilikom mog ispitivanja) slična poznatoj boli (zbog koje ste došli tražiti pomoć), neovisno o intenzitetu?"</i></p> <p><i>KOMENTAR 3: Iako se pitanje o poznatoj boli odnosi na posljednjih 30 dana, neki pacijenti mogu dati informacije o boli koja se pojavljivala u periodu prije tih 30 dana te navesti da je bol prouzročena ispitivanjem poznata. Na primjer, kod pacijenata s ponavljajućom boli koja se nije pojavljivala 30 dana prije pregleda, palpacija može prouzročiti bol koje se pacijent sjeća od ranije, tj. od posljednje bolne epizode od koje je prošlo više od 30 dana. Vremenski period koji se smatra relevantnim za dijagnozu boli pomoću DK/TMP je "u posljednjih 30 dana". Ipak, s obzirom na različite kliničke ili istraživačke situacije vremenski periodi mogu biti i drugačiji. Stoga je moguće promijeniti vremenski period za "poznatu bol". U odlomku 11 na obrascu za ispitivanje zabilježite alternativni vremenski period, ukoliko postoji.</i></p>
	<p>AKO DA NA POZNATU BOL:</p> <p>Na što Vas podsjeća ova bol?</p>	<p><i>KOMENTAR 1: Najčešći odgovor koji pacijenti daju na ovo pitanje je "boli na koju se žalim". Ukoliko pacijent ovaj odgovor ponovi nekoliko puta u početnoj fazi ispitivanja, pitanje se može izostaviti. Iznimka postoji ukoliko dodatne informacije u anamnezi ukazuju da se poremećaj koji se nalazi u podlozi bolnih senzacija preklapa s drugim potencijalnim dijagnozama. U tom slučaju, ispitivanje vezano uz prepoznavanje boli mora biti opširnije objašnjeno.</i></p> <p><i>KOMENTAR 2: Pitanje "Kojoj boli je slična ova bol?" kod pacijenata koji traži pojašnjenje može dovesti do novih informacija koje je potrebno pridodati anamnezi.</i></p> <p><i>KOMENTAR 3: Pitanje "Kojoj boli je slična ova bol?" može kod asimptomatskih pacijenata dovesti do odgovora koji očito nisu relevantni za sadašnje stanje ili može otkriti simptome koji prethodno nisu bili navedeni. Često asimptomatski pacijenti kao „poznatu bol“ navode onu koja se odnosi na stomatološki pregled ili zahvat.</i></p>
	<p>UKOLIKO JE TEMPORALNO PODRUČJE POZITIVNO:</p> <p>Je li ova bol kao glavobolja koju ste imali u ovom području u posljednjih 30 dana?</p>	<p><i>KOMENTAR 1: Ukoliko je bol u temporalnoj regiji prouzročena nekim postupkom prilikom ispitivanja, uvijek je potrebno postaviti i pitanje vezano uz glavobolju, neovisno o odgovoru na općenito pitanje koje se odnosi na "poznatu bol". Odgovori na ova dva pitanja ne moraju nužno biti jednaki.</i></p> <p><i>KOMENTAR 2: U razlikovanju "boli" i "glavobolje", najčešće pitanje koje postavlja pacijent odnosi se na mogućnost da je "glavobolja" poznata, ali "bol" koja se pojavila prilikom ispitivanja nije. Potrebno je objasniti pacijentu da je takav odgovor moguć. Postoji mogućnost i da se ispitivanje ponovi: ("Želite li da ponovim ovaj postupak?"), što omogućava pacijentu da ponovno procijeni doživljaj boli u trenutku odgovora na pitanja vezana uz bol.</i></p>

TOČKA	PITANJE	KOMENTAR
		<p><i>KOMENTAR 3: Kada pacijent navodi "glavobolju" u drugim žvačnim strukturama (npr. maseterična regija, regija TMZ-a), ovo pitanje je važno i za dijagnostičke svrhe. Standardni obrazac za ispitivanje ne sadržava opciju odgovora za ovu informaciju, no nalaz se može zabilježiti u djelu za komentare na obrascu za ispitivanje.</i></p> <p><i>KOMENTAR 4: I ovdje se obično koristi vremenski period od 30 dana kako bi se održala podudarnost s vremenskim periodom koji se koristi kod procjene boli žvačnog sustava. Međunarodna klasifikacija glavobolja, 2. izdanje (International Classification of Headache Disorder, ICHD-2) sadrži kriterije koji navode različite vremenske periode za neučestale, učestale i kronične tenzijske glavobolje. Osoba koja koristi ovaj protokol može željeti promijeniti referentni vremenski period za glavobolje kako bi bio u skladu s kriterijima ICHD-2. Međutim, trenutno ne postoji preporuka koji bi vremenski period bilo najbolje koristiti za glavobolje povezane s temporomandibularnim poremećajima.</i></p> <p><i>KOMENTAR 5: Palpacija asimptomatskih područja može izazvati bolni odgovor pa pacijent prilikom ispitivanja može navesti da je takva bol u tom području "poznata". Može se dogoditi da je klinička bol prisutna na području za koje je pacijent vjerovao da je asimptomatsko; u tom slučaju se područje zabilježava kao bolno u točki 1 kliničkog ispitivanja. S druge strane, pacijent može navesti kako je bol prilikom palpacije asimptomatskog područja "poznata" jer ju je doživio u nekom drugom djelu tijela. Odgovor za "poznatu" bol je [ne] jer bol koja je prouzročena prilikom kliničkog pregleda mora biti slična boli u istom dijelu tijela.</i></p>
	Ispitivač potvrđuje da se navedena bolna područja u Q1 ispitivanju podudaraju s dijelovima tijela navedenim kao pozitivna na poznatu bol.	
6.2.5	Pitanje o prenesenoj boli	
	Jeste li osjetili bol samo ispod mog prsta, ili ste ju osjetili i negdje drugdje [na drugim dijelovima glave, lica ili čeljusti]?	<p><i>KOMENTAR 1: Za potrebe klasifikacije "prenesene boli" bol koju je pacijent osjetio kao odgovor na palpaciju mora se proširiti van granica strukture koja se ispitivala. Ispitivač mora utvrditi zahvaća li lokacija boli različite ili iste anatomske strukture. "Prenesenom boli" može se nazvati samo bol koja se nalazi u drugim anatomske strukturama. Ukoliko postoje nejasnoće vezane uz strukture u kojima se osjetila bol koju pacijent navodi kao "duboku", upitajte pacijenta da pokaže je li bol osjetio na površini ili u usnoj šupljini.</i></p> <p><i>KOMENTAR 2: Ovo pitanje može se skratiti, kao što je navedeno u Poglavlju 5.3 pitajući "samo ispod mog prsta?" kada se ponavlja isto pitanje u slučaju mnogih pozitivnih odgovora na palpaciju. Još jedno alternativno skraćeno pitanje može biti "ide li bol negdje drugdje?".</i></p>

TOČKA	PITANJE	KOMENTAR
	<p>[Pokažite područja gdje ste osjetili bol.] Pokažite prstom na sva područja gdje ste osjetili bol [kao odgovor na moj pritisak].</p>	
	<p>Nakon što pacijent pokaže, upitajte: Jeste li ju osjetili negdje drugdje?</p>	

6.3 Uspješni završetak

Nakon prvih nekoliko pozitivnih odgovora na zahvate koji uzrokuju bol, te ovisno o svrsi ispitivanja i pacijentovoj mogućnosti za jednostavnim razlikovanjem boli, poznate boli, poznate glavobolje i prenesene boli, ispitivač može zatražiti pacijenta da na Upitnik o boli odgovori na skraćeni način. Na primjer, pacijenta se može zatražiti da, u slučaju pozitivnog odgovora na palpaciju, odgovori: "da, poznata" ili "da, nepoznata" kako bi se izbjeglo pitanje je li svaka bolna palpacija poznata ili ne. Nakon što se utvrdi da su tijekom barem dva postupka kliničkog ispitivanja pozitivni bolni odgovori na palpaciju slični pacijentovoj kliničkoj boli, dovoljno je da ispitivač postavi pitanje je li bol poznata, bez da pita "poznata čemu", osim ukoliko se područje, koje još nije zabilježeno u točki 1 ispitivanja, navodi kao pozitivno tijekom odgovora na ovaj postupak.

Obrazac za klinički pregled

DK TMP obrazac za pregled

Datum ispunjavanja (dd-mm-gggg)

_	_	_	_
---	---	---	---

pacijent _____ liječnik _____

1a. Lokalizacija boli: posljednjih 30 dana (označite sve što je tačno)

BOL DESNE STRANE

- bez boli
  temporalis
  drugi mišići
  nežvačne strukture
  maseter
  TMZ

BOL LIJEVE STRANE

- bez boli
  temporalis
  drugi mišići
  nežvačne strukture
  maseter
  TMZ

1b. Lokalizacija glavobolje: posljednjih 30 dana (označite sve što je tačno)

- bez glavobolje
  temporalno područje
  ostalo
  bez glavobolje
  temporalno područje
  ostalo

2. Incizalni odnosi referentni zub 11 21 drugo

pregriz (OJ) ako je negativan mm
 prijeklop (OB) ako je negativan mm
 pomak sredine D L N/P mm

3. Obrazac otvaranja (označite sve što je tačno)

- po ravnoj liniji
  ispravljena devijacija
  neispravljena devijacija
  desno
  lijevo

4. Kretnje otvaranja

A. bezbolno otvaranje

--	--

 mm

DESNA STRANA

bol   poznata bol   poznata glavobolja

LIJEVA STRANA

bol   poznata bol   poznata glavobolja

B. maks. neasistirano otvaranje

--	--

 mm

	temporalis	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D		temporalis	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D
	maseter	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D		maseter	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D
	TMZ	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D		TMZ	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D
	ostali žv. mišići	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D		ostali žv. mišići	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D
	nežvačne strukture	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D		nežvačne strukture	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D

C. maks. asistirano otvaranje

--	--

 mm

	temporalis	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D		temporalis	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D
	maseter	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D		maseter	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D
	TMZ	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D		TMZ	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D
	ostali žv. mišići	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D		ostali žv. mišići	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D
	nežvačne strukture	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D		nežvačne strukture	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D

D. prekinuto? N D

5. Lateralne krenje i protruzija

A. desna lateralna

--	--

 mm

DESNA STRANA

bol   poznata bol   poznata glavobolja

LIJEVA STRANA

bol   poznata bol   poznata glavobolja

	temporalis	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D		temporalis	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D
	maseter	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D		maseter	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D
	TMZ	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D		TMZ	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D
	ostali žv. mišići	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D		ostali žv. mišići	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D
	nežvač. strukture	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D		nežvač. strukture	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D

B. lijeva lateralna

--	--

 mm

	temporalis	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D		temporalis	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D
	maseter	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D		maseter	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D
	TMZ	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D		TMZ	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D
	ostali žv. mišići	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D		ostali žv. mišići	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D
	nežvač. strukture	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D		nežvač. strukture	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D

C. protruzija

--	--

 mm

ako je negativno

	temporalis	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D		temporalis	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D
	maseter	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D		maseter	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D
	TMZ	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D		TMZ	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D
	ostali žv. mišići	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D		ostali žv. mišići	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D
	nežvač. strukture	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D		nežvač. strukture	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D	☐ N ☐ D

6. Zvukovi TMZ tijekom otvaranja i zatvaranja

		DESNI TMZ					
		ispitivač		pacijent		bol sa	
		otvaranje		zatvaranje		škljocajem	
						poznata	
						bol	
škljocaj		N	D	N	D	N	D
škrepitacija		N	D	N	D	N	D

		LIJEVI TMZ					
		ispitivač		pacijent		bol sa	
		otvaranje		zatvaranje		škljocajem	
						poznata	
						bol	
škljocaj		N	D	N	D	N	D
škrepitacija		N	D	N	D	N	D

7. Zvukovi TMZ tijekom protruzije i lateralnih kretnji

		DESNI TMZ					
		ispitivač		pacijent		bol sa	
						škljocajem	
						poznata	
						bol	
škljocaj		N	D	N	D	N	D
škrepitacija		N	D	N	D	N	D

		LIJEVI TMZ					
		ispitivač		pacijent		bol sa	
						škljocajem	
						poznata	
						bol	
škljocaj		N	D	N	D	N	D
škrepitacija		N	D	N	D	N	D

8. Zakočenje zgloba

		DESNI TMZ					
		zakočenje		pacijent		ispitivač	
		tijekom otvaranja		maksimalno otvaranje		redukcija	
		N	D	N	D	N	D
		N	D	N	D	N	D

		LIJEVI TMZ					
		zakočenje		pacijent		ispitivač	
		tijekom otvaranja		maksimalno otvaranje		redukcija	
		N	D	N	D	N	D
		N	D	N	D	N	D

9. Bol mišića i zgloba na palpaciju

		DESNA STRANA			
		bol		prenesena	
		poznata		poznata	
		bol		glavobolja	
(1 kg)		N	D	N	D
temporalis (stražnji)		N	D	N	D
temporalis (srednji)		N	D	N	D
temporalis (prednji)		N	D	N	D
maseter (polazište)		N	D	N	D
maseter (srednji dio)		N	D	N	D
maseter (hvatište)		N	D	N	D
TMZ		N	D	N	D
lateralni pol (0,5 kg)		N	D	N	D
oko lateralnog pola (1 kg)		N	D	N	D

		LIJEVA STRANA			
		bol		prenesena	
		poznata		poznata	
		bol		glavobolja	
(1 kg)		N	D	N	D
temporalis (stražnji)		N	D	N	D
temporalis (srednji)		N	D	N	D
temporalis (prednji)		N	D	N	D
maseter (polazište)		N	D	N	D
maseter (srednji dio)		N	D	N	D
maseter (hvatište)		N	D	N	D
TMZ		N	D	N	D
lateralni pol (0,5 kg)		N	D	N	D
oko lateralnog pola (1 kg)		N	D	N	D

10. Mišićna bol na palpaciju u dodatnim područjima

		DESNA STRANA			
		bol		prenesena	
		poznata		poznata	
		bol		bol	
(0,5 kg)		N	D	N	D
stražnja mandibularna regija		N	D	N	D
submandibularna regija		N	D	N	D
područje lateralnog pterigoida		N	D	N	D
tetiva temporalisa		N	D	N	D

		LIJEVA STRANA			
		bol		prenesena	
		poznata		poznata	
		bol		bol	
(0,5 kg)		N	D	N	D
stražnja mandibularna regija		N	D	N	D
submandibularna regija		N	D	N	D
područje lateralnog pterigoida		N	D	N	D
tetiva temporalisa		N	D	N	D

11. Dijagnoze

bolni poremećaji	
☐ nijedna	
☐ mialgija	
☐ prenesena miofascijalna bol	
☐ artralgija desno	
☐ artralgija lijevo	
☐ glavobolja koja se pripisuje TMP-u	

poremećaji desnog zgloba	
☐ nijedna	
☐ pomak diska (izaberi jedan)	
☐ ...s redukcijom	
☐ ...s redukcijom, s povremenim kočenjem	
☐ ... bez redukcije, s ograničenim otvaranjem	
☐ ... bez redukcije, bez ograničenog otvaranja	
☐ degenerativna bolest zgloba	
☐ subluksacija	

poremećaji lijevog zgloba	
☐ nijedna	
☐ pomak diska (izaberi jedan)	
☐ ...s redukcijom	
☐ ...s redukcijom, s povremenim kočenjem	
☐ ... bez redukcije, s ograničenim otvaranjem	
☐ ... bez redukcije, bez ograničenog otvaranja	
☐ degenerativna bolest zgloba	
☐ subluksacija	

12. Komentari

Dijagnoze

Instrument	Izvor
Stabla odlučivanja o dijagnozi, temeljena na objavljenim kriterijima	<p>Stabla odlučivanja su oblikovana za Internet stranicu Konzorcija i zajednicu, a nalaze se na javnoj domeni. Znanstvena poveznica je sljedeća: Schiffman E, Ohrbach R, Truelove E, Look J, Anderson G, Goulet J-P, List T, Svensson P, Gonzalez Y, Lobbezoo F, Michelotti A, Brooks S, Ceusters W, Drangsholt M, Ettlin D, Gaul C, Goldberg LJ, Haythornthwaite J, Hollender L, Jensen R, John MT, deLaat A, deLeeuw R, Maixner W, van der Meulen M, Murray GM, Nixdorf DR, Palla S, Petersson A, Pionchon P, Smith B, Visscher C, Zakrzewska J, Dworkin SF. Diagnostic Criteria for Temporomandibular Disorders (DC/TMD) for clinical and research applications: Recommendations of the International RDC/TMD Consortium Network* and Orofacial Pain Special Interest Group**. J Oral Facial Pain Headache. 2014;28:6-27.</p> <p>Verzija slike: 24.1.2014.</p>
Tablica dijagnostičkih kriterija, temeljena na objavljenim kriterijima	<p>Tablica dijagnostičkih kriterija je oblikovana za Internet stranicu Konzorcija i zajednicu, a nalaze se na javnoj domeni. Znanstvena poveznica je sljedeća:</p> <p>Schiffman E, Ohrbach R, Truelove E, Look J, Anderson G, Goulet J-P, List T, Svensson P, Gonzalez Y, Lobbezoo F, Michelotti A, Brooks S, Ceusters W, Drangsholt M, Ettlin D, Gaul C, Goldberg LJ, Haythornthwaite J, Hollender L, Jensen R, John MT, deLaat A, deLeeuw R, Maixner W, van der Meulen M, Murray GM, Nixdorf DR, Palla S, Petersson A, Pionchon P, Smith B, Visscher C, Zakrzewska J, Dworkin SF. Diagnostic Criteria for Temporomandibular Disorders (DC/TMD) for clinical and research applications: Recommendations of the International RDC/TMD Consortium Network* and Orofacial Pain Special Interest Group**. J Oral Facial Pain Headache. 2014;28:6-27.</p> <p>Verzija tablice: 23.10.2015.</p>

Stabla odlučivanja o dijagnozi

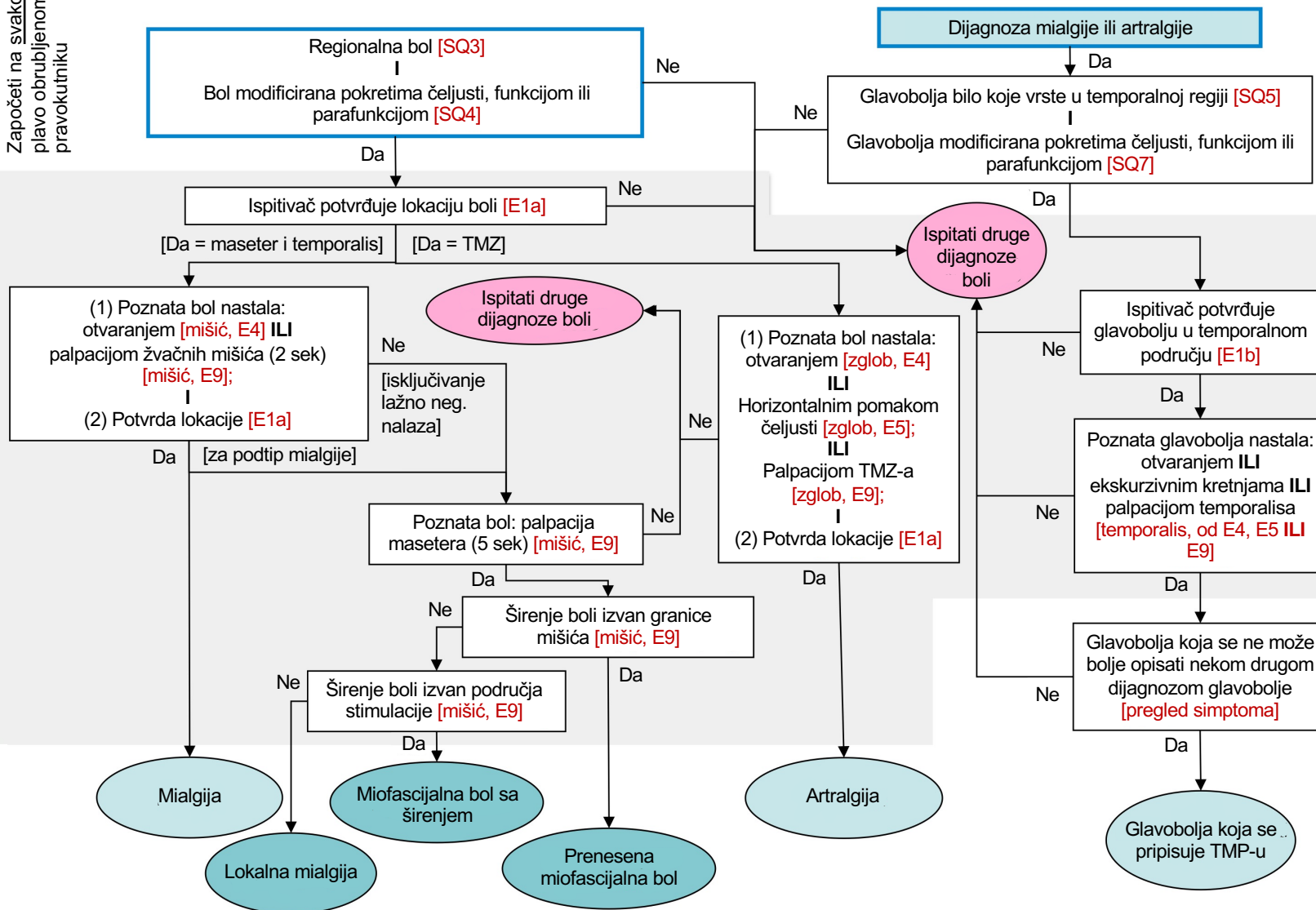
Dijagnostički kriteriji za temporomandibularne poremećaje (DC/TMP): Stablo odlučivanja o dijagnozi

TMP i glavobolja povezana s boli

ANAMNEZA
Započeti na svakom plavo obrubljenom pravokutniku

KLINIČKI PREGLED

DIJAGNOZA

Opaska: 2 sekunde palpacije dovoljne su za mialgiju; 5 sekundi je potrebno za podtipove

Verzija 7/4/2018 (revizija teksta)

Dijagnostički kriteriji za temporomandibularne poremećaje (DC/TMP): Stablo odlučivanja o dijagnozi

Intra-artikularni poremećaji zgloba

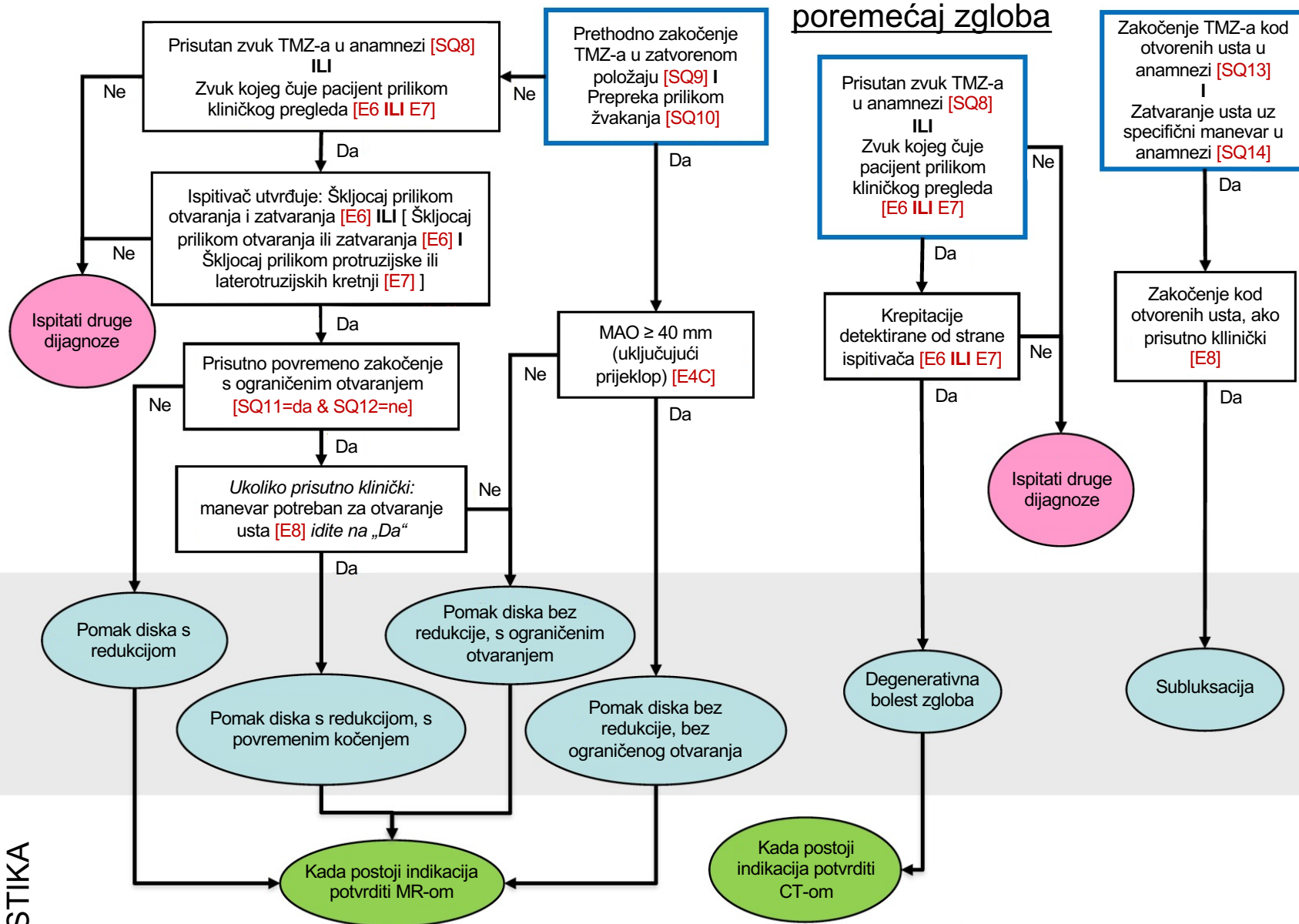
Degenerativni poremećaj zgloba

Subluksacija

ANAMNEZA & KLINIČKI PREGLED
Započeti na svakom plavo obrubljenom pravokutniku

KLINIČKE
DIJAGNOZE

SLIKOVNA
DIJAGNO-
STIKA

Nadopune stabla odlučivanja

4.7.2018. Slika 1: “Miofascijalna bol” promijenjena u “miofascijalna bol sa širenjem”

5.9.2016. Slika 2. Dodano “ispitivač utvrđuje” u okvir zglobnih zvukova u protokolu za dijagnostiku pomaka diska s redukcijom, da bi se razlikovao zvuk koji identificira ispitivač od zvuka koji identificira pacijent, kao što je jasno naznačeno u okviru na vrhu slike. Ta promjena je dosljedna s postojećim dijagnostičkim protokolom za degenerativni poremećaj zgloba.

Tablica dijagnostičkih kriterija

Dijagnostički kriteriji za najčešće temporomandibularne poremećaje: upitnik o simptomima i podaci iz kliničkog pregleda

Svi kriteriji u anamnezi (DK/TMP upitnik o simptomima) i kliničkom pregledu (DK/TMP obrazac za klinički pregled) su potrebni za specifične dijagnoze, osim ako nije drugačije navedeno; svaki kriterij je pozitivan dok nije drugačije navedeno. Točno vremensko razdoblje za elemente koji se odnose na anamnezu ili podatke iz kliničkog perioda nije naznačeno jer je funkcija načina na koji su podaci izgrađeni da zadovolje određenu svrhu; logika se ne mijenja u skladu s vremenskim razdobljem. Vremensko razdoblje, ocijenjeno elementima anamneze za pomak diska bez redukcije nasuprot redukciji, je relativno.

Izvor: Schiffman E, Ohrbach R, Truelove E, Look J, Anderson G, Goulet J-P, List T, Svensson P, Gonzalez Y, Lobbezoo F, Michelotti A, Brooks S, Ceusters W, Drangsholt M, Ettlin D, Gaul C, Goldberg LJ, Haythornthwaite J, Hollender L, Jensen R, John MT, deLaat A, deLeeuw R, Maixner W, van der Meulen M, Murray GM, Nixdorf DR, Palla S, Petersson A, Pionchon P, Smith B, Visscher C, Zakrzewska J, Dworkin SF. Diagnostic Criteria for Temporomandibular Disorders (DC/TMD) for clinical and research applications: Recommendations of the International RDC/TMD Consortium Network and Orofacial Pain Special Interest Group. J Oral Facial Pain Headache. 2014;28:6-27.

Verzija 10/23/2015

	Anamneza		Klinički pregled	
Poremećaj	Kriterij	SQ	Kriterij	Obrazac za klinički pregled
Bolni poremećaji				
Mialgija (MKB-9 729.1) • Osjetljivost 0,90 • Specifičnost 0,95	Bol u žvačnoj strukturi	SQ3	Potvrda boli u žvačnom mišiću/ima	E1a
	Bol modificirana pokretima čeljusti, funkcijom ili parafunkcijom	SQ4	Poznata bol u žvačnom mišiću/ima prilikom palpacije ili maksimalnog otvaranja	E4b, E4c ili E9: poznata bol u temporalisu ili maseteru ili drugom žvačnom mišiću ukoliko je to relevantno; ili E10: poznata bol u drugim mišićima ukoliko je uključen E10
Podtipovi mialgije				
<u>Lokalna mialgija</u> (MKB-9 729.1) Osjetljivost i specifičnost nisu utvrđeni	[jednako kao za mialgiju]	[SQ3 & SQ4]	Potvrda boli u žvačnom mišiću/ima	E1a
			Poznata bol prilikom palpacije mišića	E9: poznata bol u maseteru ili temporalisu; ili E10: poznata bol u drugim mišićima ukoliko je uključen E10
			Bol ostaje lokalizirana na području palpacije	E9: negativna bol koja se širi i prenesena bol; i E10: negativna bol koja se širi i prenesena bol ukoliko je uključen E10
<u>Miofascijalna bol sa širenjem</u> (MKB-9 729.1) Osjetljivost i specifičnost nisu utvrđeni	[jednako kao za mialgiju]	[SQ3 & SQ4]	Potvrda boli u žvačnom mišiću/ima	E1a
			Poznata bol prilikom palpacije mišića	E9: poznata bol u maseteru ili temporalisu; ili E10: poznata bol u drugim mišićima ukoliko je uključen E10
			Bol koja se širi s palpacijom mišića (ali nije prenesena)	E9: bol koja se širi; ili E10: bol koja se širi ukoliko je uključen E10; i E9: negativna prenesena bol; i E10: negativna prenesena bol ukoliko je uključen E10

Poremećaj	Anamneza		Klinički pregled	
	Kriterij	SQ	Kriterij	Obrazac za klinički pregled
<u>Prenesena miofascijalna bol</u> (MKB-9 729.1) <ul style="list-style-type: none"> Osjetljivost 0,86 Specifičnost 0,98 	[jednako kao za mialgiju]	[SQ3 & SQ4]	Potvrda boli u žvačnom mišiću/ima	E1a
			Poznata bol prilikom palpacije mišića	E9: poznata bol u temporalisu ili maseteru; ili E10: poznata bol u drugim mišićima ukoliko je uključen E10 E9: pozitivna prenesena bol; ili E10: pozitivna prenesena bol ukoliko je uključen E10
			Prenesena bol prilikom palpacije mišića	
Artralgija (MKB-9 524.62) <ul style="list-style-type: none"> Osjetljivost 0,89 Specifičnost 0,98 	Bol u žvačnoj strukturi	SQ3	Potvrda boli TMZ-u/-ovima	E1a
	Bol modificirana pokretima čeljusti, funkcijom ili parafunkcijom	SQ4	Poznata bol prilikom palpacije TMZ-a ili pokreta mandibule	
Glavobolja koja se pripisuje TMP-u (MKB-9 339.89 [drugi specificirani sindromi glavobolje], ili MKB-9 784.0 [glavobolja]) <ul style="list-style-type: none"> Osjetljivost 0,89 Specifičnost 0,87 <p>Uzmite u obzir da je za sekundarnu dijagnozu glavobolje potrebna primarna dijagnoza ili mialgije ili artralgije.</p>	Glavobolja bilo koje vrste u temporalnoj regiji	SQ5	Potvrda boli u temporalnom mišiću	E1b
	Glavobolja pod utjecajem pokreta čeljusti, funkcije ili parafunkcije	SQ7	Navođenje poznate glavobolje u temporalnom području koja je provocirana: <ol style="list-style-type: none"> palpacijom temporalnog mišića pokretima mandibule 	E4b, E4c, E5a-c ili E9: poznata glavobolja u temporalnom mišiću

Poremećaj	Anamneza		Klinički pregled	
	Kriterij	SQ	Kriterij	Obrazac za klinički pregled
Poremećaji zgloba				
Pomak diska s redukcijom (MKB-9 524.63) <ul style="list-style-type: none"> Osjetljivost 0,34 Specifičnost 0,92 	Anamnestički prisutan zvuk TMZ-a, ILI	SQ8	Škljocaj(i) prilikom otvaranja i zatvaranja ILI	E6: škljocaj (tijekom otvaranja i zatvaranja), ILI
	Pacijent navodi zvukove prilikom kliničkog pregleda	E6 ili E7: zvuk koji navodi pacijent	Škljocaj prilikom otvaranja i zatvaranja (a), i	E6: škljocaj (tijekom otvaranja ili zatvaranja), i
			(b) škljocaj prilikom protruzijske ili laterotruzijskih kretnji	E7: škljocaj (tijekom protruzije ili lateralne kretnje)
Pomak diska s redukcijom, s povremenim kočenjem (MKB-9 524.63) <ul style="list-style-type: none"> Osjetljivost 0,38 Specifičnost 0,98 	[jednako kao pomak diska s redukcijom]	[jednako kao pomak diska s redukcijom]	[jednako kao pomak diska s redukcijom]	[jednako kao pomak diska s redukcijom]
	Prisutno povremeno kočenje s ograničenim otvaranjem	SQ11=da SQ12=ne	Kada je poremećaj klinički prisutan, potreban je manevar za otvaranje usta	E8 (neobavezno)
Pomak diska bez redukcije, s ograničenim otvaranjem (MKB-9 524.63) <ul style="list-style-type: none"> Osjetljivost 0,80 Specifičnost 0,97 	Prisutno* zakočenje TMZ-a s ograničenim otvaranjem	SQ9	Pasivno istezanje (maksimalno asistirano otvaranje) < 40mm	E4c < 40mm uključujući prijeklop
	Dovoljno ozbiljno ograničenje da utječe na sposobnost hranjenja	SQ10		
Pomak diska bez redukcije, bez ograničenog otvaranja (MKB-9 524.63) <ul style="list-style-type: none"> Osjetljivost 0,54 Specifičnost 0,79 	Prethodno* zakočenje TMZ-a s ograničenim otvaranjem	SQ9	Pasivno istezanje (maksimalno asistirano otvaranje) ≥ 40mm	E4c ≥ 40mm uključujući prijeklop
Degenerativna bolest zgloba (MKB-9 715.18) <ul style="list-style-type: none"> Osjetljivost 0,55 Specifičnost 0,61 	Prisutni zvukovi TMZ-a, ILI	SQ8	Krepitacije prilikom kretanja zgloba	E6 ili E7: krepitacije detektirane od strane ispitivača
Subluksacija (MKB-9 830.0) <ul style="list-style-type: none"> Osjetljivost 0,98 Specifičnost 1,00 	Zakočenje ili hvatanje TMZ-a kod jako otvorenih usta	SQ8	Kada je poremećaj klinički prisutan, potreban je manevar za zatvaranje usta	E8 (neobavezno)
	Nemogućnost zatvaranja usta bez specifičnog manevra	E6 ili E7: zvuk koji navodi pacijent		

*„Prisutno“ i „Prethodno“ (temeljeno na S9) za razlikovanje varijanti „s ograničenim otvaranjem“ i „bez ograničenog otvaranja“ kod pomaka diska bez redukcije se interpretiraju na temelju promjene kroz vrijeme koju pacijent navodi u anamnezi ili je utvrđena kliničkim pregledom, promatranjem opsega mandibularnih kretnji.

Promjene u dokumentu

6. veljače 2020.

- "Miofascijalna bol" promijenjena u "miofascijalna bol sa širenjem" da bi se usaglasila tablica s prethodno ažuriranim stablom odlučivanja o dijagnozi

4. srpanj 2018.

- Za pomak diska s redukcijom ispitivanja E7 je pojašnjeno dodavanjem "(protruzivno ili lateralno)" za očekivanu vrstu škljocaja za ispunjavanje kriterija

23. listopad 2015.

- Za neke poremećaje postojale su nepravilne vrijednosti osjetljivosti i specifičnosti; ova pogreška identificirana je od strane vođe promatračkog tima za prijevod te se smatra da je nastala prilikom pripreme tablice, prije izračuna vrijednosti osjetljivosti i specifičnosti za objavljeni DC/TMP.

25. svibanj 2014.

- Dodano „ILI“ za „prisutne zvukove TMZ-a u anamnezi“ za sve vrste pomaka diska s redukcijom i degenerativne bolesti zgloba, u odnosu na objavljeni DK/TMP
- Dodan dijagnostički kriterij za glavobolju koja se pripisuje TMP-u; nužna je dijagnoza mialgije ili artralgije kako bi se proglasila glavobolja koja se pripisuje TMP-u.
- Ispravljeni interpunkcijski znakovi.

29. travanj 2014.

- Ispravljeno ime poremećaja „miofascijalna bol“; prethodno navedena kao „miofascijalna bol sa širenjem“

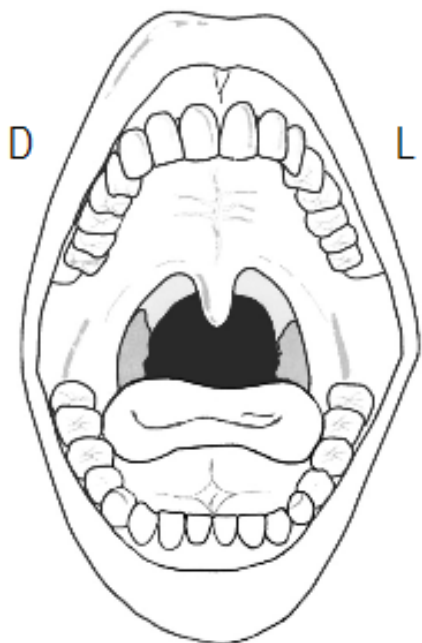
Procjene osi II

standardno korištenje		instrument	izvor
probir	kompletno		
✓	✓	Crtež boli	Impact Study Research Group Verzija: 12.5.2013.
✓	✓	Ljestvica stupnjevanja kronične boli, verzija 2.0	Von Korff M. Assessment of chronic pain in epidemiological and health services research: empirical bases and new directions. In: Turk DC, Melzack R, editors. Handbook of Pain Assessment, Third Edition. New York: Guilford Press; 2011. pp 455–73. Verzija: 12.5.2013.
✓		Ljestvica ograničenja funkcija čeljusti - 8-čestična	Ohrbach R, Larsson P, List T. The Jaw Functional Limitation Scale: Development, reliability, and validity of 8-item and 20-item versions. J Orofac Pain. 2008;22:219-30. Verzija: 12.5.2013.
	✓	Ljestvica ograničenja funkcija čeljusti - 20-čestična	Ohrbach R, Larsson P, List T. The Jaw Functional Limitation Scale: Development, reliability, and validity of 8-item and 20-item versions. J Orofac Pain. 2008;22:219-30. Verzija: 12.5.2013.
✓		Upitnik o zdravlju pacijenta -4	Kroenke K, Spitzer RL, Williams JB, Löwe B. An ultra-brief screening scale for anxiety and depression: the PHQ-4. Psychosomatics. 2009;50:613-21. Izmjena teksta ovog instrumenta postavljena je na stranicu: http://www.phqscreeners.com/ i ugrađena u završni instrument Konzorcija. Verzija: 12.5.2013.

standardno korištenje		instrument	izvor
probir	kompletno		
	✓	Upitnik o zdravlju pacijenta -9	<p>Kroenke K, Spitzer RL, Williams JB. The PHQ-9: validity of a brief depression severity measure. J Gen Inter Med. 2001;16:606-13.</p> <p>Izmjena teksta ovog instrumenta postavljena je na stranicu: http://www.phqscreeners.com/ i ugrađena u završni instrument Konzorcija.</p> <p>Verzija: 12.5.2013.</p>
	✓	Opći tjeskobni poremećaj -7	<p>Spitzer RL, Kroenke K, Williams JB, Löwe B. A brief measure for assessing generalized anxiety disorder: the GAD-7. Arch Intern Med. 2006;166:1092-7.</p> <p>Izmjena teksta ovog instrumenta postavljena je na stranicu: http://www.phqscreeners.com/ i ugrađena u završni instrument Konzorcija.</p> <p>Verzija: 12.5.2013.</p>
	✓	Upitnik o zdravlju pacijenta -15	<p>Kroenke K, Spitzer RL, Williams JB. The PHQ-15: validity of a new measure for evaluating the severity of somatic symptoms. Psychosom Med. 2002;64:258-66.</p> <p>Verzija: 12.5.2013.</p>
✓	✓	Popis oralnih navika	<p>Ohrbach R, Markiewicz MR, McCall WD Jr. Waking-state oral parafunctional behaviors: specificity and validity as assessed by electromyography. Eur J Oral Sci. 2008;116:438-44.</p> <p>Ohrbach R et al. Oral Behaviors Checklist: Development and validation. Forthcoming. Verzija: May 12.5.2013.</p>

Crtež boli

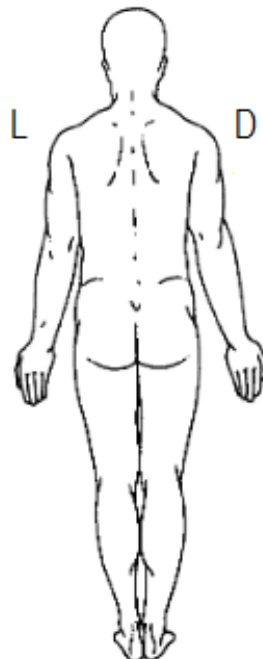
Lokalizacija boli: označite na crtežima SVA područja na kojima Vam se javljaju različiti bolovi tako da ih zasjenite. Koristite crteže koji su najbitniji. Ako se bol javlja točno na jednom mjestu označite to tamnijom točkom (●). Ako se bol pomiče od jednog mjesta na drugo, naznačite to strelicama koje pokazuju put kretanja boli (→).

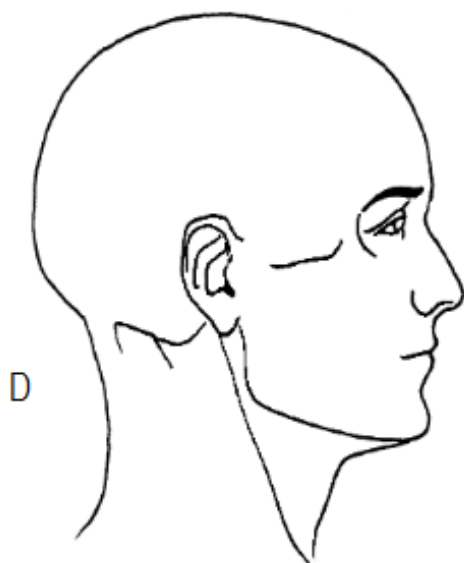
USTA I ZUBI

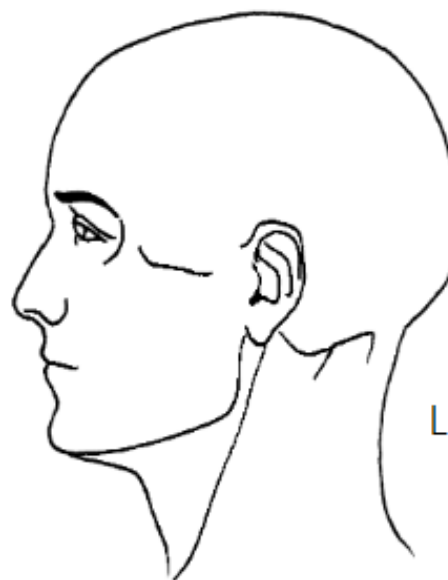
PREDNJA STRANA TIJELA

STRAŽNJA STRANA TIJELA

DESNA STRANA LICA

LIJEVA STRANA LICA

Copyright INFORM. Hrvatski prijevod Špalj S, Katić V, Alajbeg I, Čelebić A. Sveučilišta u Rijeci, Osijeku i Zagrebu. Dostupno na <http://www.rdc-tmdinternational.org> Verzija 03/2021. Nije potrebno dopuštenje za reprodukciju, prijevod, prikazivanje ili distribuciju.

Ljestvica stupnjevanja kronične boli, verzija 2.0

Graded Chronic Pain Scale, version 2.0 (GCPSV)

Ljestvica stupnjevanja kronične boli, verzija (GCPSV) 2.0

1. Koliko ste dana tijekom **posljednjih 6 mjeseci** osjećali bolove u području lica? _____ dana

2. Kako biste ocijenili bol u području lica **U OVOM TRENUTKU**? Koristite ljestvicu od 0 do 10, gdje je 0 „bez boli“, a 10 „najgora moguća bol“.

Bez boli

Najgora moguća bol

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

3. TIJEKOM POSLJEDNJIH 30 DANA, kako biste ocijenili **NAJGORU** doživljenu bol u području lica? Koristite istu ljestvicu od 0 do 10, gdje je 0 „stanje bez boli“, a 10 je „najgora moguća bol“.

Bez boli

Najgora moguća bol

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

4. TIJEKOM POSLJEDNJIH 30 DANA, kako biste ocijenili **PROSJEČNU** bol u području lica? Koristite istu ljestvicu od 0 do 10, gdje je 0 „bez boli“, a 10 „najgora moguća bol“. [To je *bol koju ste najčešće osjećali* kada ste imali bolove.]

Bez boli

Najgora moguća bol

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

5. U POSLJEDNJIH 30 DANA, koliko dana Vas je bol u području lica sprječavala u obavljanju **UOBIČAJENIH AKTIVNOSTI** kao što su posao, škola, kućanski poslovi? (svaki dan = 30 dana) _____ dana

6. U POSLJEDNJIH 30 DANA, koliko Vas je bol u području lica sprječavala u obavljanju **DNEVNIH AKTIVNOSTI**?

Koristite ljestvicu od 0 do 10, gdje je 0 „bez utjecaja“, a 10 „nesposobnost provođenja ijedne aktivnosti“.

Bez utjecaja

Nesposobnost provođenja ijedne aktivnosti

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

7. U POSLJEDNJIH 30 DANA, koliko je bol u području lica ometala Vaše **REKREACIJSKE, DRUŠTVENE I RODITELJSKE AKTIVNOSTI**? Koristite istu ljestvicu od 0 do 10, gdje je 0 „bez utjecaja“, a 10 „nesposobnost provođenja ijedne aktivnosti“.

Bez utjecaja

Nesposobnost provođenja ijedne aktivnosti

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

8. U POSLJEDNJIH 30 DANA, koliko je bol u području lica ometala Vašu **RADNU SPOSOBNOST**, uključujući kućanske poslove? Koristite istu ljestvicu od 0 do 10, gdje je 0 „bez utjecaja“, a 10 „nesposobnost provođenja ijedne aktivnosti“.

Bez utjecaja

Nesposobnost provođenja ijedne aktivnosti

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Ljestvica ograničenja funkcija čeljusti – 8

Jaw Functional Limitation Scale (JFLS-8)

Ljestvica ograničenja funkcija čeljusti (JFLS) – 8

Za svaku navedenu stavku, molimo označite stupanj ograničenosti **tijekom posljednjih mjesec dana**. Ukoliko radnju u potpunosti izbjegavate jer je preteška, zaokružite "10". Ukoliko izbjegavate radnju zbog nekog drugog razloga koji nije bol ili poteškoća, ostavite polje prazno.

	Bez ograničenja										Izrazito ograničenje
1. Žvakanje žilave hrane	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2. Žvakanje piletine (npr. pečene u pećnici)	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3. Jedenje meke hrane koja ne zahtjeva žvakanje (npr. pire od krumpira, pasirane jabuke, puding, kašasta hrana)	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
4. Otvaranje usta dovoljno da možete piti iz šalice	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
5. Da možete gutati	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
6. Da možete zijevati	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
7. Da možete razgovarati	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
8. Da se možete osmjehnuti	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Copyright Ohrbach R. Hrvatski prijevod Špalj S, Katić V, Alajbeg I, Čelebić A. Sveučilišta u Rijeci, Osijeku i Zagrebu. Dostupno na <http://www.rdc-tmdinternational.org> Verzija 03/2021. Nije potrebno dopuštenje za reprodukciju, prijevod, prikazivanje ili distribuciju.

Ljestvica ograničenja funkcije čeljusti – 20

Jaw Functional Limitation Scale (JFLS-20)

Ljestvica ograničenja funkcija čeljusti (JFLS) – 20

Za svaku navedenu stavku, molimo označite stupanj ograničenosti **tijekom posljednjih mjesec dana**. Ukoliko radnju u potpunosti izbjegavate jer je preteška, zaokružite "10". Ukoliko izbjegavate radnju zbog nekog drugog razloga koji nije bol ili poteškoća, ostavite polje prazno.

	Bez ograničenja										Izrazito ograničenje
1. Žvakanje žilave hrane	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2. Žvakanje tvrdog kruha	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3. Žvakanje piletine (npr. pečene u pećnici)	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
4. Žvakanje krekeri	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
5. Žvakanje meke hrane (npr. tjestenina, konzervirano ili meko voće, kuhano povrće, riba)	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
6. Jedenje meke hrane koja ne zahtjeva žvakanje (npr. pire od krumpira, pasirane jabuke, puding, kašasta hrana)	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
7. Otvaranje usta dovoljno da se zagriže u jabuku	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
8. Otvaranje usta dovoljno da se zagriže sendvič	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
9. Otvaranje usta dovoljno da možete razgovarati	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
10. Otvaranje usta dovoljno da možete piti iz šalice	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11. Da možete gutati	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
12. Da možete zijevati	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
13. Da možete razgovarati	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
14. Da možete pjevati	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
15. Da se možete nasmijati (napraviti izraz veselog lica)	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
16. Da možete napraviti izraz ljutitog lica	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
17. Da se možete mrštiti	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
18. Da se možete ljubiti	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
19. Da se možete osmiehnuti	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
20. Da se možete jako smijati	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Upitnik o zdravlju pacijenta – 4

Patient Health Questionnaire (PHQ) -4

Upitnik o zdravlju pacijenta (PHQ) - 4

Tijekom posljednja 2 tjedna, koliko često su Vas smetali sljedeći problemi? Molim označite kvačicom kućicu koja odgovara Vašem odgovoru.

	nimalo	nekoliko dana	više od polovice svih dana	skoro svaki dan
	0	1	2	3
1. Osjećaj nervoze, tjeskobe ili da ste „na rubu“	☐	☐	☐	☐
2. Osjećaj da niste u stanju prekinuti zabrinutost ili je kontrolirati	☐	☐	☐	☐
3. Gubitak interesa ili zadovoljstva u obavljanju stvari	☐	☐	☐	☐
4. Osjećaj potištenosti, depresije ili beznađa	☐	☐	☐	☐

UKUPNI ZBROJ =

Ako ste zabilježili <u>bilo koji od</u> problema, koliko Vam je bilo teško zbog tih problema raditi, brinuti se o stvarima kod kuće, ili slagati se s drugim ljudima?			
Uopće nije bilo teško	Pomalo teško	Vrlo teško	Iznimno teško
☐	☐	☐	☐

Copyright Pfizer Inc. Hrvatski prijevod Špalj S, Katić V, Alajbeg I, Čelebić A. Sveučilišta u Rijeci, Osijeku i Zagrebu. Nije potrebno dopuštenje za reprodukciju, prijevod, prikazivanje ili distribuciju. Izvor dostupan na <http://www.phqscreeners.com/> Verzija konzorcija 12.5.2013. Dostupno na <http://www.rdc-tmdinternational.org/>.

Upitnik o zdravlju pacijenta - 9

Patient Health Questionnaire (PHQ) -9

Upitnik o zdravlju pacijenta (PHQ) - 9

Tijekom posljednja 2 tjedna, koliko često su Vas smetali sljedeći problemi? Molim označiti kvačicom kućicu koja odgovara Vašem odgovoru.

	nimalo 0	nekoliko dana 1	više od polovice svih dana 2	skoro svaki dan 3
1. Gubitak interesa ili zadovoljstva u obavljanju stvari	☐	☐	☐	☐
2. Osjećaj potištenosti, depresije ili beznađa	☐	☐	☐	☐
3. Poteškoće zaspati ili spavati, ili predugo spavanje	☐	☐	☐	☐
4. Osjećaj umora ili manjka energije	☐	☐	☐	☐
5. Slab apetit ili prejedanje	☐	☐	☐	☐
6. Loše mišljenje o sebi – na primjer da ste neuspješni, ili da ste iznevjerili sebe ili svoju obitelj	☐	☐	☐	☐
7. Poteškoće usredotočiti se na nešto, primjerice pri čitanju novina ili gledanju televizije	☐	☐	☐	☐
8. Usporeno kretanje ili usporen govor, što su mogli primijetiti i drugi ljudi? Ili suprotno – uzvrpoljeno ili nemirno kretanje uokolo, puno više nego što je uobičajeno	☐	☐	☐	☐
9. Primisli kako bi bilo bolje umrijeti ili se nekako samoozljuditi	☐	☐	☐	☐

UKUPNI ZBROJ

Ako ste zabilježili bilo koji od problema, koliko Vam je bilo teško zbog tih problema raditi, brinuti se o stvarima kod kuće, ili se slagati s drugim ljudima?

Uopće nije bilo teško	Pomalo teško	Vrlo teško	Iznimno teško
☐	☐	☐	☐

Opći tjeskobni poremećaj - 7
Generalized Anxiety Disorder (GAD) - 7

Opći tjeskobni poremećaj (GAD) - 7

Tijekom posljednja 2 tjedna, koliko često su Vas smetali sljedeći problemi? Molim označite kvačicom kućicu koja odgovara Vašem odgovoru.

	nimalo 0	nekoliko dana 1	više od polovice svih dana 2	skoro svaki dan 3
1. Osjećaj nervoze, tjeskobe ili da ste „na rubu“	☐	☐	☐	☐
2. Osjećaj da niste u stanju prekinuti zabrinutost ili je kontrolirati	☐	☐	☐	☐
3. Da ste previše zabrinuti zbog različitih stvari	☐	☐	☐	☐
4. Da imate poteškoća s opuštanjem	☐	☐	☐	☐
5. Da ste nemirni zbog čega ne možete sjediti mirno	☐	☐	☐	☐
6. Da se lako uzrujate ili razdražite	☐	☐	☐	☐
7. Da osjećate uplašenost kao da bi se nešto strašno moglo dogoditi	☐	☐	☐	☐

UKUPNI ZBROJ =

Ako ste zabilježili <u>bilo koji od</u> problema, koliko Vam je bilo teško zbog tih problema raditi, brinuti se o stvarima kod kuće, ili slagati se s drugim ljudima?			
Uopće nije bilo teško ☐	Pomalo teško ☐	Vrlo teško ☐	Iznimno teško ☐

Copyright Pfizer Inc. Hrvatski prijevod Špalj S, Katić V, Alajbeg I, Čelebić A. Sveučilišta u Rijeci, Osijeku i Zagrebu. Nije potrebno dopuštenje za reprodukciju, prijevod, prikazivanje ili distribuciju. Izvor dostupan na <http://www.phqscreeners.com/> Verzija konzorcija 12.5.2013. Dostupno na <http://www.rdc-tmdinternational.org/>

Upitnik o zdravlju pacijenta – 15: tjelesni simptomi

Patient Health Questionnaire (PHQ) – 15: physical symptoms

Upitnik o zdravlju pacijenta (PHQ) – 15: tjelesni simptomi

Tijekom posljednja 4 tjedna, koliko Vas je smetao bilo koji od sljedećih problema?

Molim označite kvačicom kućicu koja odgovara Vašem odgovoru.

	Bez smetnji 0	Male smetnje 1	Velike smetnje 2
1. Bol u trbuhu	☐	☐	☐
2. Bol u leđima	☐	☐	☐
3. Bol u rukama, nogama ili zglobovima (koljena, kukovi, itd)	☐	☐	☐
4. Menstrualni grčevi ili drugi problemi s mjesečnicom [samo žene]	☐	☐	☐
5. Glavobolje	☐	☐	☐
6. Bol u prsima	☐	☐	☐
7. Vrtoglavica	☐	☐	☐
8. Nesvjestica	☐	☐	☐
9. Osjećaj lupanja ili ubrzanja rada srca	☐	☐	☐
10. Ostajanje bez daha	☐	☐	☐
11. Bol ili problemi tijekom seksualnog odnosa	☐	☐	☐
12. Konstipacija (zatvor), meka stolica ili proljev	☐	☐	☐
13. Mučnina, nadutost ili loša probava	☐	☐	☐
14. Osjećaj umora ili manjka energije	☐	☐	☐
15. Problemi sna (zaspivanja)	☐	☐	☐

UKUPNI ZBROJ =

Popis oralnih navika
Oral Behaviors Checklist (OBC)

Popis oralnih navika (OBC)

Tijekom **posljednjih mjesec dana**, koliko često radite svaku od slijedećih aktivnosti? Ako učestalost navika varira, izaberite veću učestalost. Odgovorite stavljanjem križića uz svako pitanje (**X**) i ne preskačite niti jedno pitanje.

Radnje za vrijeme spavanja		nikada	<1 noći mjesečno	1-3 noći mjesečno	1-3 noći tjedno	4-7 noći tjedno
1	Stiskanje ili škripanje zubima tijekom spavanja , kojeg ste svjesni ili Vam je netko drugi rekao					
2	Spavanje u položaju u kojem se vrši pritisak na donju čeljust (primjerice na trbuhu ili na strani)					
Radnje kada ste budni		nikada	rijetko	Ponekad	često	stalno
3	Škripanje zubima dok ste budni					
4	Stiskanje zubima dok ste budni					
5	Stiskanje, dodirivanje ili držanje stisnutih zubi kad ne jedete (to je kontakt između gornjih i donjih zubi)					
6	Zatezanje, napinjanje ili držanje stisnutih mišića bez da su zubi u kontaktu ili stisnuti					
7	Isturanje donje čeljusti naprijed ili u stranu ili zadržavanje u tom položaju					
8	Pritiskanje zuba snažno jezikom					
9	Smještanje jezika između zubi					
10	Grickanje ili žvakanje jezika, obraza ili usnica, ili igranje jezikom, obrazima ili usnicama					
11	Držanje čeljusti u čvrstom ili napetom položaju u cilju podupiranja ili zaštite čeljusti					
12	Držanje između zubi ili grickanje stvari poput kose, obične ili kemijske olovke, prstiju, noktiju, lule ili nečeg sličnog					
13	Žvakanje žvakaće gume					
14	Sviranje glazbenih instrumenata za koje se koriste usta ili čeljusti (primjerice frulica, drveni i limeni puhački instrumenti, žičani instrumenti)					
15	Podupiranje brade rukom (tako da se obuhvati rukom ili naslanja na ruku)					
16	Žvakanje hrane samo na jednoj strani					
17	Jedenje između obroka (odnosi se na hranu koja zahtjeva žvakanje)					
18	Neprekidno pričanje (primjerice održavanje nastave, prezentacija zbog prodaje, služba za korisnike)					
19	Pjevanje					
20	Zijevanje					
21	Pridržavanje telefona između glave i ramena					